

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΟΡΗΣΙΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΙΔΡΥΤΗΣ

ΑΘΗΝΑΙ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ

ΙΩΑΝ. ΗΡ. ΜΑΛΛΩΣΗΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1924

ΥΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

ΕΤΟΣ Γ' ΠΕΡΙΟΔ. Β'

14 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1927

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΑ ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Β'

ΚΥΡΙΟΝ ΑΡΘΡΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΟΥ

Κ . . . . .

MERMEIX

ΔΟΥΝΔΕΡΝΤΟΦ

Ι. Π. ΧΡΥΣΑΛΘΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΓΑΜ. ΖΑΧΟΥ

ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΥ

- Μετά την απόπειραν κατά του Βασιλέως
- Γεννήματα και Σχόλια
- Έσωτερική εβδομάς
- Έσωτερική εβδομάς
- Ο στρατηγός Σαρράϊν εν Μακεδονία
- Διὰ τὴν Γερμανίαν ἔχασε τὴν νίκην
- Ἡ ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος
- Αἱ ἐξέαι τοῦ Γουίλλιαμ Τζαίημς
- Αἱ οἰκονομικαὶ μελέται

ΓΡΑΦΕΙΑ ΣΤΑΔΙΟΥ 24

ΔΙΑ ΤΟΥΣ κ. κ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ

ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝ ΘΕΡΜΩΣ εἰς τοὺς καθυστεροῦντας τὰς
συνδρομὰς των ὅπως σπεύσουν καὶ ἐμβίσουν αὐτάς, ἵνα
περιληφθοῦν εἰς τοὺς καταλόγους τῶν δικαιουμένων εἰς
τὴν δωρεάν λήψιν τοῦ Βου τόμου καὶ μὴ στερηθοῦν τοῦ μνη-
μειώδους τούτου βιβλίου

ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΔΗΜ. ΓΟΥΝΑΡΗ

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ Δρ. 150

ΕΞΑΜΗΝΟΣ > > 75

ΕΤΗΣΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚ. (γενικώς) λ. 1

ΑΜΕΡΙΚΗΣ Δολλάρια 5

Εξάμηνοι συνδρομαί Έσωτερικού και τριμήνιοι Έσωτερικού δέν γίνονται δεκταί.

— Διά δημοσιεύσεις ἀγγελιών ιδιαίτε-
ραι συμφωνίαι.

— Τὰ ἐμβάσματα ἀπευθύνονται δι' ἐ-
πιταγῆς πρὸς τὴν διεύθυνσιν.

— Διά πᾶσαν ἀνωμαλίαν περὶ τὴν
ἀποστολὴν τοῦ φύλλου οἱ κ. κ. συνδρο-
μηταὶ παρακαλοῦνται ν' ἀπευθύνονται
πρὸς τὴν Διεύθυνσιν.

Αἱ συνδρομαὶ κατὰ κανόνα ἀπαράβατον εἶναι **ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑΙ**

ΠΡΟΣΕΧΩΣ

ΘΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΗ Ο Β' ΤΟΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Δ. ΓΟΥΝΑΡΗ

ΘΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΗ

— Τὴν ἀφίξιν τοῦ Γούναρη εἰς τὴν Ἑλλάδα τῷ 1920 καὶ δλόκληρον
τὸν μνημειώδη προγραμματικὸν λόγον τῶν Πατρῶν καὶ ἄλλους λόγους του.

— Τὴν πολιτικὴν μονομαχίαν Γούναρη Βενι-
ζέλου ἐπὶ τοῦ Δυναστικοῦ ζητήματος. — Τὰ κεί-
μενα τῶν δηλώσεων Βενιζέλου — Γούναρη. — Ὁ
Γούναρης ἀρχηγὸς τοῦ ἀγῶνος.

— Τὴν ἐκλογικὴν περιόδον, τὴν νίκην τοῦ ἀν-
τιβενιζελισμοῦ, τὴν ἐπάνοδον τοῦ Κωνσταντί-
νου κ. τ. λ.

— Τὸ ἔργον τῆς Γ' Ἐθνοσυνελεύσεως. —
Μνημειώδεις ἀγορεύσεις τοῦ Γούναρη. — Τὰ
στρατιωτικά, πολιτικά καὶ διπλωματικά γεγο-
νότα κλπ.

— Τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν, τὴν ἐκ-
κρηξίν τῆς ἐπαναστάσεως Πλαστήρα. — Τὴν σύλληψιν καὶ φυλάκισιν τοῦ
Γούναρη καὶ τῶν συντρόφων του. — Τὰ προηγηθέντα τῆς δίκης κλπ.
— Ὁλόκληρον τὴν δίκην τῶν πολιτικῶν (σελίδες 350).

— Τὰ προηγηθέντα τῶν τουφεκισμῶν. — Τὴν περιγραφὴν τοῦ φρικώ-
δους δράματος κλπ. κλπ.

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ

ΕΠΙΘΕΟΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

Ἰδρυτής : ΙΩΑΝ. ΗΡ. ΜΑΛΛΩΣΗΣ

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΠΕΙΡΑΝ

Ἡ κατὰ τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλ-
λῶν, γενομένη δολοφονικὴ ἀπό-
πειρα παρὰ τὰ Οὐγγρορουμανικὰ
σύνορα, ἀποτελεῖ τὸ ὕστατον πλῆ-
γμα, τὸ ὁποῖον ἡδύνατο νὰ κατα-
φέρῃ ὁ ἀχαλίνωτος δημοκρατισμὸς
κατὰ ἐξέχοντος μέλους τῆς Ἑλλη-
νικῆς Δυναστείας. Μετὰ τὴν δολο-
φονίαν ἐν Θεσσαλονίκῃ τοῦ ἀει-
μνήστου Βασιλέως Γεωργίου Α',
καὶ τὸν θάνατον τοῦ Βασιλέως
Κωνσταντίνου, δολοφονηθέντος ἡ-
θικῶς καὶ ψυχικῶς διὰ τῆς ἀτελευ-
τήτου κατ' αὐτοῦ ἀντιδράσεως τοῦ
βενιζελισμοῦ, πλήττεται ἡδὴ ὁ τρί-
τος βλαστὸς τῆς Ἑλληνικῆς Δυ-
ναστείας, ὑπὸ δολοφόνου χειρὸς.
Τὸ ἔγκλημα τοῦτο μέγας συγκε-
νεῖ τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, εἰς τὴν
ψυχὴν τοῦ ὁποῖου ἐδράζεται ὡς
φωτεινὸν σύμβολον τῆς ἐθνικῆς ιδέ-
ας ἡ μορφή τοῦ Βασιλέως Γεωρ-
γίου Β', καὶ καταδικάζεται καὶ
στιγματίζεται ἡ ἀνανδρὸς ἐπίθε-
σις μετ' ἀποτροπιασμοῦ καὶ βδε-
λυγμίας! Διότι οὐδεὶς δύναται νὰ
φαντασθῇ ὅτι ὁ μήπω προφθάσας
νὰ βασιλεύσῃ Γεωργίος Β', εἶχε
κἂν προσωπικοὺς ἐχθροὺς, ἢ ἀπε-
τέλει διεθνῇ βασιλικὴν φυσιογνω-
μίαν, ὥστε νὰ στραφῇ κατ' αὐτῆς
ὁ διεθνὴς ἀναρχισμὸς, ὡς βάλλων
κατὰ τοῦ συνόλου τῶν ἡγεμόνων
καὶ τῶν ἐπὶ τῶν θρόνων καθημέ-

νων. Οὐτε μίση, οὔτε πάθη ἡδυνή-
θη νὰ ἐπισύρῃ κατ' αὐτοῦ ὁ Βασι-
λεὺς Γεωργίος καὶ μόνῃ ἢ ἀχαλέ-
νωτος ἀντίδρασις μετὰ κομματικῆς
μερίδος ἐν Ἑλλάδι συνετέλεσεν
εἰς τὸ ν' ἀπομακρυνθῇ τοῦ Ἑλλη-
νικοῦ ὄθρου, ὁ νόμιμος αὐτοῦ
ἡγεμὼν. Ἡ κατὰ τοῦ Βασιλέ-
ως Γεωργίου ἀπόπειρα δολοφονί-
ας ἐντὸς τοῦ ἐδάφους τῆς φίλης
Ρουμανίας, μαστιζομένης καὶ αὐ-
τῆς ὑπὸ ἐσωτερικῶν βασιλικῶν
περιπλοκῶν, ἀς ἀποτελέσῃ μὴν-
μα καὶ προειδοποίησιν. Οἱ ἐχθροὶ
τοῦ θρόνου εἶνε ἐχθροὶ τῆς τάξε-
ως καὶ τῆς γαλήνης, καὶ τοῦτο πρέ-
ναι λάβῃ ὑπ' ὄψιν τῆς ἡ Ρουμανι-
κῆ Κυβερνήσεως.

Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς, χαίρων ἐ-
πὶ τῇ διασῶσει τοῦ ἡγεμόνος καὶ
Βασιλέως του, ἀπευθύνει εἰς αὐ-
τὸν τὴν εὐχὴν ὥπως μακροημερεύῃ
καὶ ἀντιμετωπίζων ἀθENAρῶς καὶ
τὴν τελευταίαν αὐτὴν ἐπιβουλὴν
κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Δυναστείας,
διατρανοῖ τὴν πρὸς τὸν διασωθέν-
τα Ἀνακτα πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν,
ὡς τὴν μεγαλειτέραν ἐγγύησιν διὰ
τὴν ἐπάνοδόν Του εἰς τὸν αἰγλήεν-
τα θρόνον τῶν ἐνδόξων Ἡρογόνων
Του.

ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

12 Αυγούστου 1927

Η Οικουμενική Κυβέρνησις διελύθη μετὰ πολικύμαντον καὶ ἀνώμαλον δικτάμηνον βίον. Ἡ δὴ αἰσὶς τῆς ὑπῆρξε πενιχρὰ εἰς ἀποτελέσματα καὶ αἱ ἐπαγγελίαι τῆς περὶ οἰκονομικῶν καὶ περὶ ἀναστηλώσεως τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ ἀπέβησαν οὐτοί. Οὔτε τῆς δικτατορίας τὰς βρωμερὰς τῆς ἡδυνήθη νὰ ἐκκαθαρίσῃ, οὔτε τὴν στρατοκρατίαν νὰ διαλύσῃ, οὔτε τὴν τάξιν νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὸν στρατόν, οὔτε τοῦ Δικράτορος τὰς κατηγορίας νὰ ἐκδικάσῃ, οὔτε τὰς οἰκονομίας νὰ πραγματοποιήσῃ, οὔτε τὸ δάνειον καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἀνόρθωσιν νὰ ἐπιτελέσῃ οὔτε τὰς βαρείας φορολογίας ν' ἀποφύγῃ. Ἀνομοιογενὴς ἐν τῇ συνθέσει τῆς ὡς προῦδν τῆς ἀναλογικῆς, καὶ ἐνέχουσα ἐν αὐτῇ τὰς σοβούσας ἐν τῇ χώρᾳ πολιτικὰς καὶ πολιτειακὰς ἀντιθέσεις, ἐβάδιζε διαρκῶς παραπαλοῦσα ὁρρωδοῦσα εἰς λῆψιν οἰασθῆποτε σωστικῆς διὰ τὴν χώραν ἀποφάσεως. Ἡ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς οἰκουμένης συντελεσθεῖσα ἐπιπῆφισις τοῦ Συντάγματος οὐδὲν παρέχει ἀγαθὸν εἰς τὴν χώραν, διότι καὶ τὸ Σύνταγμα τοῦτο, κακῶς συνταχθὲν καὶ ὑπὸ ἐπιφυλάξεις κυρωθὲν, δὲν ἐδράζεται εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ Λαοῦ, καὶ συνεπῶς δὲν παρέχει ἐγγυήσεις περὶ τῆς σταθερότητός του. Ἡ Οἰκουμένη Κυβέρνησις, πλάσμα θνησιγενὲς καὶ ἀνευ πίστεως εἰς ἑαυτὸ, διελύθη εὐτυχῶς συντόμως, πρὶν καὶ ἄλλας ἐπισωρεύσῃ συμφορὰς καὶ φθίρῃ ἱστορικῶς τὸν κοινοβουλευτισμὸν καὶ τὴν ἀντιβενιζελικὴν ἰδεολογίαν. Ἀπέρχεται ὑπὸ τὰς ἀράς τοῦ Λαοῦ, ὅστις ἐστήριξεν ἐπ' αὐτῆς ἐλπίδας βελτιώσεως τῶν ὅρων τῆς ζωῆς καὶ καλλιτερεύσεως τῆς οἰκονομικῆς του δυσπραγίας. Καὶ διὰ τοῦτο μὲ θλίψιν, ἀλλὰ καὶ μὲ ἀνακούφισιν εἶδε ὁ Λαὸς τὸν θάνατον τῆς οἰκουμένης καὶ τὴν ἀποσύνθεσιν αὐτῆς, ἐλπίζων ὅτι τὸ μέλλον δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ νέα τοιαῦτα πειράματα εἰς βάρος τῆς ὑπάρξεώς του.

Εἰς λύσεις πρὸς σταθεροποίησιν τῆς κατὰστάσεως ἐν τῇ χώρᾳ ἐρρίφθη ἔξωθεν ἡ γνώμη ὅπως συστηθῇ προσωρινῶς

Ἀντιβασιλεία, ὅπως κατὰ τὰ ἐν Οὐγγαρίᾳ, καὶ ἡ ὑπ' αὐτῆς καταρτισθεῖσα ἐκτελεσθεῖσα κυβερνήσις διενεργήσῃ δημοψήφισμα πρὸς ἐπαναφορὰν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Βασιλέως. "Τονίσθη μάλιστα ἐν τούτῳ ἀνεκοινώθη καὶ εἰς τὸν κ. Μιχαλακόπουλον ἐν Παρισίοις, ὅστις ὁμῶς ἀπέκρουσε τὴν πρότασιν ταύτην. "Ὅ,τι καὶ ἂν ἀληθεύῃ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἐν εἰναι βέβαιον, ὅτι ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἰδίως ἐν Ἀγγλίᾳ σοβαρὰ γίνεται κίνησις ὑπὲρ τῆς παγίσεως τάξεως πολιτικῆς ἐν Ἑλλάδι καὶ ὅτι πάντες φρονοῦν ὅτι μόνον ἡ ἀναστήλωσις τῆς Βασιλείας θὰ ἐπαναφέρῃ τὴν γαλήνην εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τοῦτο δὲ καὶ ἄλλαι ἐφημερίδες καὶ τελευταίως οἱ «Ταῖμς», ἀνέγραψαν παρατηροῦντες ὅτι καὶ παρὰ τὴν Οἰκουμένην Κυβέρνησιν, ἡ ἐσωτερικὴ ἡσυχία δὲν ἀπεκατεστάθη. Αἱ περὶ συστάσεως ἀντιβασιλείας γνώμαι δὲν κρίνονται ἐφικταὶ ἐν τῇ παρόντι, ἐφόσον συμπαγὴς παραμένει ὁ δημοκρατικὸς πολιτικὸς κόσμος καὶ ὁ στρατός. Μόνον ἐὰν κοινῇ συμφωνίᾳ μεταξὺ τῶν πολιτικῶν ἡγετῶν ἤθελεν ἐπέλθῃ τότε θὰ ἦτο δυνατόν νὰ δοθῇ τοιαύτη λύσις εἰς τὸ πολιτικὸν ζήτημα. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν καθίσταται σήμερον τοῦλάχιστον δυνατόν καὶ συνεπῶς αἱ περὶ ἀντιβασιλείας γνώμαι μᾶλλον ἐξασθενοῦν τὸ ζήτημα, προῶς ῥιπτόμεναι, ὥσθ' οὐδὲν ἀντιθέτως εἰς πλήρη ἔνωσην καὶ ἀμοιβαίαν ἀλληλεγγύην τοὺς κρατοῦντας.

Δὲν μᾶς συνεκίνησαν αἱ ὑπὲρ τῆς μὴ θανατικῆς ἐκτελέσεως τῶν δύο ἀναρχικῶν Σάκο καὶ Βαντζέτι ἐκκλήσεις τῶν διαφόρων ἀνθρωπιστικῶν καὶ σοσιαλιστικῶν ὁργανώσεων τοῦ κόσμου. "Ὅχι διότι εἴμεθα ἐπηρεασμένοι ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν κομμουνισμὸν ἀπέχθειαν μας. Ἀλλὰ διότι δὲν λησμονοῦμεν τὸ παρελθόν. Δὲν λησμονοῦμεν δηλαδὴ τὴν ἀδιαφορίαν τῶν περιφήμων τούτων ὁργανώσεων, ὅταν ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐστέναζεν ἀπὸ τὸν ἀπηνή ἀποκλεισμὸν καὶ ὅταν τὰ γυναικόπαιδα ἀπέθνησκον τῆς πείνης. Δὲν λησμονοῦμεν τὴν ἀναλγησίαν αὐτῶν ὅταν ἐσφάζοντο ἀπὸ τὸν Κεμαλισμὸν αἱ μυριάδες τῶν Χριστιανῶν Μικρασιατῶν. Δὲν

λησμονοῦμεν τὴν σιωπὴν τῶν ὅταν ἐκινδύνευεν ἡ ζωὴ τῶν ἐντιμότερων Ἑλλήνων πολιτικῶν ἀπὸ τὴν Πλαστηρικὴν ἐπανάστασιν. Μὴ δυνάμενοι νὰ λησμονήσωμεν τὸ θλιβερὸν τοῦτο παρελθόν, ἀντιπαρερχόμεθα τὰς ἐκκλήσεις τῶν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν καὶ τὴν ἐπιδεικνυμένην ἀλληλεγγύην τῶν πρὸς δύο καταδίκους, τοὺς ὁποίους ὡς ἀνθρωποὶ καὶ ἡμεῖς λυπούμεθα, ἀλλ' οἱ ὁποῖοι, ἐπὶ τέλους, ἐκρίθησαν ἀπὸ τακτικὰ δικαστήρια ὡς ἐνοχοὶ τῆς πράξεως δι' ἣν ἐκλήθησαν νὰ λογοδοτήσουν.

Εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν δύο καταδίκων κίνησιν ἐπρωτοστάτησαν καὶ αἱ ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου κομμουνιστικαὶ ὁργανώσεις, ὧν τὰ ψηφίσματα διαμαρτυρίας καὶ αἱ ἐκκλήσεις τῶν διεπνέοντο ἀπὸ τὸ αἶσθημα τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐλευθερίας. "Ὅργανα τυφλὰ τῆς Τρίτης Διεθνούς ὁργανα πιστὰ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, αἱ ὁργανώσεις αὐταὶ παρέμεναν ἀπαθείς ὅταν αἱ κομμουνιστικαὶ ἀρχαὶ τῆς Ρωσίας, τόσα διέπραξαν αἵσχη καὶ ὄργια εἰς βάρος τῶν ζωῆς τῶν Ρώσων μοναρχικῶν. Καὶ ἐνῶ τὸ αἷμα τῶν κρεουργηθέντων ἐγγενῶν καὶ μοναρχικῶν, ἀχνίζει ἀκόμη, αἱ κομμουνιστικαὶ ὁργανώσεις συνεκινήθησαν τόσον ζωηρῶς διὰ τὴν ζωὴν δύο ὑπάρξεων εἰς βάρος τῶν ὁποίων ὑφίσταται ἐπὶ τέλους, μία συμφωνῶς τοῖς νόμοις ληφθεῖσα ἀπόφασις ὑπὸ δικαστηρίου Κράτους ἐκ τῶν πλεόν φιλελευθέρων τοῦ κόσμου. Ἡ ἰδέα τῆς Δικαιοσύνης, ἰερὰ καὶ ὑψίστη, δὲν συνεκίνησε τὰς ἐτεροφώτους ἐκείνας ὁργανώσεις, ὅταν συνετελοῦντο τὰ εἰδεχθῆ κακουργήματα ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ρωσίᾳ. Διότι οἱ μὴ πιστεύοντες εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς αἵματοβαφοῦς Τσέκας, πρέπει νὰ θανατοῦνται, ἐνῶ οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτὰς σύντροφοι, πρέπει νὰ ζοῦν διὰ νὰ κατασφάζουν ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας, τοὺς μὴ πιστεύοντας εἰς αὐτάς...

Αλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες κομμουνιστὰς ἐκτελέσεως καὶ ἀπέστειλαν ἐκκλήσιν ζητοῦντες χάριν ὑπὲρ αὐτῶν. Εἶναι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι Ἕλληνες κομμουνιστὰς οἱ ὁποῖοι συνέταξαν τὰ γνωστὰ ψηφίσματα πρὸς Πλαστήραν, δι' ὧν ἐξήτουν τὸν τουφεκισμὸν τοῦ Γούναρη, τοῦ Στρατοῦ, τοῦ Πρωτοπαπαδάκη καὶ τῶν ἄλλων ἐντί-

μων Ἑλλήνων πατριωτῶν. Αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἀνήθικοι τύποι, οἱ ἐμφανιζόμενοι σήμερον ὡς ὑπέρμαχοι τῆς ἰδέας τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐλευθερίας.

Απὸ τοῦ προσεχοῦς τεύχους τῆς ἡμετέρας «Νέας Ἐποχῆς» θὰ μεταφέρῃ εἰς τὰς σελίδας αὐτῆς ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ ὁποῖον ἐξέδωκεν ὁ γνωστὸς Γάλλος ναύαρχος κ. Λαρντιζ ντε Φουρ-1917, τῶν σχετιζομένων μετὰ τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Γάλλος ναύαρχος ἀποκαλύπτει τὴν δρᾶσιν τῶν μυστικῶν συμμαχικῶν ὁργανώσεων, τὸν τρόπον τῆς παρὰ τῶν Γάλλων ἐνισχύσεως τοῦ Βενιζελικοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῆς Θεσσαλονίκης, τὸ σύστημα τῆς διαφθορᾶς τῶν συνειδήσεων, καὶ τὸν ῥόλον διαφόρων Ἑλλήνων... πατριωτῶν πρὸς κατασκευὴν τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Βασιλέως τῆς καὶ τῶν Ἑλληνικῶν κυβερνήσεων. Ὁ Γάλλος ναύαρχος ἐξιστορεῖ ἐπίσης καὶ τὰ γεγονότα τῆς 18ης Νοεμβρίου, τὰς ἔξω τῶν Ἀθηνῶν μάχας καὶ τὸν βομβαρδισμὸν τῆς πόλεως. Τ' ἀποσπάσματα ταῦτα τοῦ βιβλίου τοῦ κ. ντε Φουρνέ, ἀγνωστὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐμφανίζονται ὅλην τὴν εἰκόνα τῆς μαύρης ἐκείνης περιόδου τοῦ Ἑθνικοῦ μας βίου. καθ' ἣν ἡ ἀνεξαρτησία τῆς χώρας τόσον ἐδεινοπάθησε.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΑΡΗ

Η διεύθυνσις τῆς «Νέας Ἐποχῆς» ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐπιδορυθύνῃ τὴν ἐπιδεικνυομένην ἀλληλεγγύην τῶν συνδρομητῶν μας εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς πρὸς δικαίωσιν τῆς Ἱερᾶς Μνήμης τοῦ πολυκλαύτου Ἀρχηγοῦ Ἀντ. Γούναρη, ἀπεφάσισε νὰ δώρῃ ἡσυχροῦς ὁ δέσπον τὸν Ἀ'. Τόμον τῆς Ἱστορίας εἰς τοὺς συνδρομητὰς ἐκείνους οἵτινες ἤθελον ἐξασφαλίσει δέκα τοῦλάχιστον ἐγγράφας συνδρομητῶν τῆς Ἱστορίας Γούναρη. Αἱ σχετικαὶ ἀγγελίαι ἀπεστάλησαν ἡδη εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν κ. κ. συνδρομητῶν τῆς «Νέας Ἐποχῆς».

ΕΞΟΤΕΡΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Τὴν Πέμπτην 4 Αὐγούστου, συνεκροτήθη ἐν Γενεύῃ ἡ τελικὴ συνεδρίασις τῆς τριμεροῦς Ναυτικῆς Διασκέψεως, καθ' ἣν ἀνεκοινώθη ἐπισήμως ἡ ἀποτυχία τῆς, διακοπῆς τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπ' ἀόριστον.

Κατὰ τὴν τελικὴν αὐτὴν συνεδρίασιν κατεβλήθη πᾶσα προσπάθεια ὥπως μειωθῇ ἡ ἐντύπωσις περὶ ὀριστικῆς ματαιώσεως τοῦ περιορισμοῦ τῶν κατὰ θάλασσαν ἐξοπλισμῶν. Πρὸ πάντων ὅμως κατεβλήθη προσπάθεια ὥπως μὴ παραχθῇ ἡ ἐντύπωσις ὅτι ἡ ἀποτυχία τῆς τριμεροῦς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῶν φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἡν. Πολιτειῶν.

Ὁ πρῶτος ἀντιπρόσωπος τῆς Ἀμερικανικῆς ναυτικῆς ἀποστολῆς κ. Τζίμσον, εἰς τὴν δῆλωσιν τὴν ὁποίαν ἀνέγνωσεν ἐξ ὀνόματος καὶ τῶν τριῶν ἀντιπροσωπειῶν ἐξέθηκεν ἐν συνόψει τὰς αἰτίας τῆς ἀποτυχίας: κατὰ τὰς ἐπτά ὁλοκλήρους ἑβδομάδας, αἱ ὁποῖαι κατηναλώθησαν εἰς συζητήσεις, ἀπὸ τῆς 20ῆς Ἰουνίου, μέχρι τῆς 4ης Αὐγούστου, δὲν ἐπετεύχθη συμφωνία τῶν Βρεττανικῶν καὶ Ἀμερικανικῶν ἀπόψεων περὶ περιορισμοῦ τῆς συνολικῆς δυνάμεως τῶν βοηθητικῶν σκαφῶν καὶ τοῦ ἐσημειώθη συμφωνία ἐπὶ τεχνικῶν τινῶν λεπτομερειῶν—ἰδίᾳ ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἀντιτορπιλλικά καὶ τὰ ὑποβρύχια.

Τὸ κεφάλαιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ διαφωνία διετηρήθη μέχρι τέλους εἶναι τὸ τῶν καταδρομικῶν. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου αἱ μὲν Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐννοήσουν τὰς ὅλως εἰδικὰς ἀνάγκας τῆς Μεγ. Βρεττανίας, μετὰ τὰς ἀνὰ τὰ τέσσαρα πέριχα τῆς οἰκουμένης κατεσπαρμένας κτήσεις τῆς καὶ τὴν ἀνεπάρκειαν τῆς μητροπόλεως εἰς τροφίμα καὶ πρώτας ὕλας: ἡ Ἀγγλία ἀφ' ἑτέρου δὲν κατώρθωσε νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἐπιμονὴν τῶν Ἡν. Πολιτειῶν ὥπως διατηροῦν ναυτικὴν ἰσότητά μετὰ τὴν Μεγ. Βρετανίαν. Ἀπὸ ἀπόψεως ὀλικῶν πόρων, ἀναγνωρίζεται ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅτι αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι δύνανται ἀκόπως νὰ ναυπηγοῦν πολυδάπανα σκάφη, διατηροῦσα ἀπόλυτον ἰσότητά, ὥς πρὸς τοῦτο μετὰ τὴν Ἀγγλίαν. Ἀλλὰ τὰ σκάφη μόνον δὲν ἀποτελοῦν στόλον, Προσπατεῖται καὶ ἀνάλογος ἀριθμὸς ναυτῶν καὶ ὅπως μορφωμένων στελεχῶν καὶ τεχνικοῦ προσωπικοῦ. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ ναυτολόγοι συχνάκις ἐπεκτείνουν τὰς ναυτολογικὰς τῶν προσπάθειάς μεταξὺ

τῶν πληρωμάτων τῶν Ἀγγλικῶν ἐμπορικῶν πλοίων ὡς τοὺς ἀμερικανικοὺς λιμένας.

Ὑπὸ τοιαύτας ψυχολογικὰς συνθήκας, οἱ Ἀμερικανοὶ πληροῦνται προέτειναν νὰ ὀρισθῇ τὸ ὅλικόν ἐκτόπισμα διὰ πάσης κατηγορίας καταδρομικὰ 250—300 χιλιάδας τόνων διὰ τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὴν Ἀγγλίαν καὶ εἰς 150—180 χιλιάδας τόνων διὰ τὴν Ἰαπωνίαν, ἀφιεμένης ἐκάστης τῶν Δυνάμεων τούτων ἐντελῶς ἐλευθέρας ὥπως ναυπηγῇ τύπους καταδρομικῶν τῆς ἰδίας τῆς ἀρεσκείας.

Οἱ Βρεττανοὶ ἀντιπρόσωποι ἀντέταξαν εἰς τοῦτο, ὅτι δὲν ἤρκει μόνον ὁ περιορισμὸς τοῦ συνολικοῦ ἐκτοπίσματος τῶν καταδρομικῶν, ἀλλ' ὅτι ἐπεβάλλετο ὁ καθορισμὸς τῶν μέχρι 10 χιλιάδων τόνων καταδρομικῶν τὰ ὁποῖα θὰ ἠδύναντο νὰ ἐξοπλίζωνται διὰ τηλεβόλων διαμετρήματος 8 δακτύλων καὶ τῶν καταδρομικῶν τῶν μέχρις 6 χιλιάδων τόνων ἐκτοπίσματος, τὰ τηλεβόλα τῶν ὁποίων δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ἔχουν διαμέτρον μείζον τῶν 6 δακτύλων.

Οἱ Ἰάπωνες ἀντιπρόσωποι προέτειναν συμβιβαστικῶς ὥπως ἐπὶ μίαν τετραετίαν—μέχρι τοῦ 1931, ὅτε ἐκπνέει ἡ ἰσχὺς τῶν συμφωνιῶν τῆς Βασιγκτόνος καὶ θὰ συκληθῇ νέα γενικὴ Διάσκεψις διὰ τοὺς ναυτικούς ἐξοπλισμοὺς—ἀνασταλῇ πᾶσα νέα ναυπήγησις, ἐν ἀναμονῇ τῶν μετὰ τὸ 1931 ληφθησομένων ἀποφάσεων. Ἡ συμβιβαστικὴ αὕτη λύσις ἀπερρίφθη καὶ ἡ Τριμερὴς διελύθη.

Ἡ πρώτη τάσις τοῦ Ἀμερικανικοῦ τύπου ὑπῆρξεν ὥπως ἐπιρρίψῃ τὰς ἐνδύνας τῆς ἀποτυχίας ἐπὶ τῆς Μεγάλῃς Βρεττανίας κατηγορουμένης ἐπὶ «ναβαλισμῷ» (κατὰ τὸ μιλιταρισμὸς). Αἱ Ἀγγλικάι ἐφημερίδες πειθαρχικώτεροι καὶ πολιτικώτεροι ἐσχολίασαν τὸ ναυάγιον τῆς Διασκέψεως μετὰ πολλῆς μετριοπαθείας, τονίσασαι ὁμοθυμῶς, ὅτι τοῦτο δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιφέρῃ ἀμύλλαν ναυπηγήσεων, ἀλλ' οὐδὲ νὰ ἐπηρεάσῃ τὰς φιλικὰς σχέσεις τῶν δύο ἐθνῶν.

Ἡ μεσολαβήσασα ἐξέγερσις διὰ τὴν ἀποφασισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κυβερνήτου τῆς Μασαχουσέτης κ. Φούλλερ ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς καταδίκης τῆς ἰταλῶν ἀναρχικῶν Σάκκο καὶ Βαντζέττι, ἀπερρόφησε καθ' ὅλοκληρίαν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Ἀμερικανικοῦ τύπου καὶ τοῦ Ἀμερικανικοῦ κοινού, οὕτω δὲ ἐδόθη εὐκαιρία ὥπως, κατὰ τὰ ἐγκαίρια τῆς

παρὰ τὸ Μπούφαλο μεγάλης γεφύρας ἐπὶ τοῦ νοτίου λαίμου τοῦ Νιαγάρα τῆς συνδεούσης τὸν Καναδὰν πρὸς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας, διαμειφθῶν λόγος ἐγκαρδιότητος καὶ φιλίας ἀπὸ ἐπισημοτάτων Ἀμερικανικῶν καὶ Βρεττανικῶν χειλέων. Διότι ἐκ μέρους τῆς Μεγάλῃς Βρεττανίας διώλκισαν ὁ πρίγκηψ τῆς Οὐαλλίας καὶ ὁ πρωθυπουργὸς Μπάλντουϊν ἐκ μέρους δὲ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ὁ ἀντιπρόεδρος κ. Νταϊνβερκ καὶ ὁ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸς τῆς Συμπολιτείας κ. Κέλλογκ. Ἐξήρθη δὲ ἐτέρωθεν ἡ κοινὴ τῶν δύο μεγάλων λαῶν καταγωγή, αἱ κοινὰ ἀντιλήψεις, τὰ κοινὰ ἰδεώδη, διὰ τὰ τῶν ἑθνῶν μᾶλλον συγκεχυμένως ὅτι ἡ ἐν Γενεύῃ διαπιστωθεῖσα διαφωνία τῶν εἶναι φύσεως τεχνικῆς καὶ προσωρινῆς, μὴ δυναμένη νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῶν σχέσεων τῶν.

Ὅπως δὲ εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ ἀποτυχία τῆς Τριμεροῦς θὰ ἐπηρεάσῃ ἐπιβλαβῶς τὴν τύχην τῆς Διασκέψεως περὶ ἀφοπλισμοῦ τῆς συκληθησομένης ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν καὶ καθ' ἣν, ἀντὶ τριῶν ἐθνῶν, θὰ πρέπη νὰ συμβιβασθοῦν ἀντικρουόμεναι ἀπόψεις ὑπερδεκαπλασίων.

Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ βασιλέως Φουὰν τῆς Αἰγύπτου ἐν Ρώμῃ ἐξακριβώθη ὑπὸ ἐκδήλου προσπάθειας τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως ὥπως παράσχῃ εἰς αὐτὴν σημαντικὸν πολιτικὸν χαρακτῆρα. Εἰς τὸν Αἰγύπτιον μονάρχην ἐπεδαμνιλεύθησαν τιμαὶ ἀσυνήθεις μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων ὁ Φουὰν ἐγένετο δεκτὸς καὶ παρὰ τῷ Πάπᾳ εἰς τὸ Βατικανόν, πρῶτος οὗτος ἐκ τῶν μὴ Χριστιανῶν μοναρχῶν.

τῶν διαβάς τὸν οὐδὸν τῆς Ἀγίας Ἐδρας. Ἡ Ἰταλία συνεχίζει μίαν σταθερὰν πολιτικὴν προσεγγίσεως ἀφ' ὕψους μετὰ τῶν ἀραβικῶν κρατῶν καὶ τῆς Αἰγύπτου ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν προσέγγισιν τῆς μετὰ τῆς Ἀγγλίας ἐν τῇ Μεσογείῳ.

Εἰς τὴν Βαλκανικὴν ἡ παρελθοῦσα ἑβδομάς διήλθεν ἐν ἡρεμίᾳ. . . Δύο Ρουμάνοι ὑπουργοὶ—οἱ κ. κ. Βιντία Βρεπιάνου, τῶν Οἰκονομικῶν, καὶ Νικόλαος Τιτουλέσκου τῶν ἐξωτερικῶν ἀνεχώρησαν ὁ πρῶτος διὰ Παρισίους ὁ δὲ δευτέρος διὰ τὴν Ἑλβετίαν καὶ κατόπιν διὰ τὰς δυτικὰς πρωτευούσας. Ὁ σκοπὸς τοῦ θέρνου τούτου ταξιδίου τῶν εἶναι προδήλως οἰκονομικὸς φαίνεται ὅμως ὅτι θὰ καταβάλουν προσπάθειάς καὶ παρὰ τῷ πρίγκηπι Καρόλῳ ὥπως πείσουν αὐτὸν νὰ μὴ ἐμφανισθῇ διεκδικῶν τὸν θρόνον τοῦ υἱοῦ τοῦ Μιχαήλ.

Εἰς τὴν Νοτιοσλαβίαν συνεχίζεται μετ' αὐξούσης ὁλοῦν δεξιότητος ὁ προεκλογικὸς ἀγὼν. Ἐντὼμεταξὺ τὴν 9ην Αὐγούστου υπεγράψαν ἐν Λονδίνῳ μεταξὺ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν κ. Τσώρτσιλλ καὶ τοῦ ἐκεῖ πρέσβεως τῆς Νοτιοσλαβίας κ. Τζούριτς συμφωνία διακανονισμοῦ τοῦ πρὸς τὴν Ἀγγλίαν πολεμικοῦ χρέους τῆς Σερβίας. Τοῦτο, καθορισθὲν εἰς 25 1/2 ἑκατομμύρια λιρῶν στεροῦς, θ' ἀποπληρωθῇ εἰς 62 ἐνιαυσίας δόλινων, θ' ἀποπληρωθῇ εἰς 62 ἐνιαυσίας δόσεις κατ' ἀνοίσαν κλίμακα, ἀρχομένην ἀπὸ 150 χιλιάδας λιρῶν διὰ τὸ νέον ἔτος καὶ 150 χιλιάδας λιρῶν ἀπὸ τοῦ 1942.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ

ΕΞΟΤΕΡΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Ἡ λήξασα ἑβδομάς, μεστὴ εἰς πολιτικὰ γεγονότα, δὲν παρήλθεν ἄκαρπος. Αἱ ἀνησυχίαι διὰ τὴν τύχην τῆς Οἰκουμένης, αἱ ὁποῖαι ἐδημιουργήθησαν ἐκ τῆς μεταξὺ τοῦ κ. Καφαντάρη καὶ τοῦ κ. Τσαλδάρη ἀντιγνωμίας δὲν ἤρθησαν καὶ αἱ μεταξὺ τούτων συνενοήσεις οὐδόλως συνετέλεσαν εἰς τὴν διευθέτησιν τῆς κρίσεως.

Αἱ δύο συναντήσεις τῶν δύο πολιτικῶν ἡγετῶν, εἰς τὴν δευτέραν τῶν ὁποίων παριστάντο καὶ οἱ κ. κ. Διομήδης καὶ Μάξιμος, αἱ ἐκατέρωθεν ἀντιλήψεις περὶ νέας ἐκδοτικῆς Τραπέζης καὶ περὶ σταθεροποιήσεως τῆς δραχμῆς συνεπέσαν εἰς πολλὰ σημεῖα καὶ εὐρέθη οὕτω τρόπος συνενοή-

σεως καὶ ἁρσεως τῶν διαφορῶν. Αἱ περὶ σταθεροποιήσεως καὶ ἐκδοτικῆς Τραπέζης γνώμαι ἔχονσαι πολλὰ ἐπιχειρήματα καὶ ὑπὲρ τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης ἀντιλήψεως ἐξητάσθησαν ἐπιμελῶς καὶ κατὰ τὸ ἐπακοῦ ἐξητάσθησαν τὴν παρελθοῦσαν τετάρτην ὕλουνθησαν τὴν συμβούλιον εὐχάδῃ τρόπος προπονητικῶν τῶν διαφορῶν ἀπόψεων.

Οὕτω ἐγένετο κατ' ἀρχὴν δεκτὴ καὶ παρὰ τοῦ κ. Τσαλδάρη ἡ ἀπόφασις τῶν ἐκδοτικῶν λειτουργιῶν ἐκ τῆς Ἑθνικῆς Τραπέζης καὶ ἡ ἔδρασις ἀνεξαρτήτου ἐκδοτικῆς πέζης καὶ ἡ ἔδρασις διοικήσιν. Κατὰ τὴν συτοαύτης μετὰ ἰδίαν διοικήσιν. Κατὰ τὴν συτήτησιν ὅμως πρὸς καθορισμὸν τῶν ὅρων τοῦ χωρισμοῦ τῆς Ἑθνικῆς Τραπέζης ἀνε-

φύη διαφορά γνώμης μεταξύ των κ. κ. Καφαντάρη και Τσαλδάρη επί του ζητήματος της παραχωρήσεως εις την Έκδοτικήν Τράπεζαν των εις χρυσόν έκδοτικών καλυμμάτων της Έθνικής Τραπέζης.

Όσον αφορά το ζήτημα της σταθεροποιήσεως του έθνικού νομίσματος κατά το τελευταίον ύπουργικόν συμβούλιονκαθωρίσθη ότι η πολιτική της κυβερνήσεως θα αποβλέπη εις την «νόμω» τού αυτήν, χωρίς όμως να καθορισθούν λεπτομερώς και οι όροι ύφ' ους θα πραγματοποιηθῇ αὕτη.

Απέμεινε μόνον να εξετασθούν λεπτομέρειαι τινες ουσιώδεις όμως, ως προδότην διάθεσιν τὴν εις χρυσόν καλυμμάτων της Έθν. Τραπέζης και η όριστική απόφασις ανεβλήθη διά τὸ ύπουργικόν συμβούλιον της Πέμπτης.

**

Ενῶ όμως ὄντως έβαινε η κρίσις πρὸς λύσιν η δημοσίευσίς ανακοινώσεων τοῦ κ. Ζαΐμη, σχετικῶς πρὸς τὰ αποφασισθέντα εδημιούργησεν νέαν περιπλοκήν. Ο κ. Ζαΐμης εδῆλωσε τὰ εξής:

«Κατ' ἐμὲ η συζήτησις εξηντήθη σήμερον οὐσιαστικῶς. Κατετέθησαν μετὰ τὸ πέρας της συζητήσεως δύο σχέδια ανακοινωθέντα ἐν τοῦ κ. Καφαντάρη και ἑτερον τοῦ κ. Μιχαλακοπούλου.

Τὰ ανακοινωθέντα ταῦτα παρέλαβεν ὁ κ. Τσαλδάρης ἵνα ἐγκρίνῃ ἐν ἐξ αὐτῶν καὶ συντάξῃ ἄλλο. Ἐὰν υπάρχῃ μία διαφορά γνώμης — και ὄχι διαφωνία — αὕτη ἀναφέρεται εις ζήτημα λεπτομερειῶν, τὸ ζήτημα τῶν εις χρυσόν καλυμμάτων της Έθνικής Τραπέζης. Τὸ ζήτημα τοῦτο καθαρῶς τεχνικόν, δὲν δύναται νὰ λυθῇ ὑπὸ τοῦ ύπουργικοῦ συμβουλίου, ἀλλ' ὑπὸ ἐπιτροπῆς ἐμπειρογνομόνων».

Ο κ. Τσαλδάρης όμως τηλεφωνικῶς ἐζήτησεν ἐξηγήσεις ἐπὶ τούτων παρὰ τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ και οὗτος ἐφάνη πρόθυμος, προκαλούμενος, νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ λεχθέντα. Ο κ. Τσαλδάρης όμως ἐτόνισεν ὅτι και ἄνευ προκλήσεως ὀφείλει ὁ κ. Πρωθυπουργὸς νὰ τὰ διορθώῃ, διότι ἄλλως δὲν θὰ προσέλθῃ εις τὸ νέον ύπουργικόν συμβούλιον. Ο κ. Ζαΐμης εἰδείξεν ἐν τούτοις διάθεσιν ν' ἀνακαλέσῃ τὰς δηλώσεις του και νὰ δοθῇ τέρμα εις τὰς νέας περιπλοκάς.

**

Τὸ Ὑπουργικόν όμως Συμβούλιον της

παρελθούσης Πέμπτης, παραταθέν ἐπὶ ὥρας πέντε δὲν κατέληξεν εις ὁμοφωνίαν και η Οἰκονομική διελύθη. Ο κ. Τσαλδάρης ἐπέμεινεν ὅπως τὸν εις χρυσόν καλυμματα της Έθνικής Τραπέζης, δοθῶσιν εις τὴν νέαν Έκδοτικήν Τράπεζαν διὰ νὰ μὴ ἐπέλθῃ ἀθέμιτος πλουτισμὸς τῶν μετόχων αὐτῆς ἐκ χρημάτων, τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εις τὸ ἑλληνικόν κοινόν. Ο κ. Καφαντάρης ἀντέκρουσε τὴν γνώμην ταύτην και ὑπεστήριξεν ὅτι η Έθνική Τράπεζα δικαιούται νὰ κρατήσῃ τὰ χρήματα αὐτά, διότι εἶνε περιουσία της και δὲν ἀνήκουν εις τὸ προνομιακόν της δικαίωμα της ἐκδόσεως χαρτονομίσματος. Μετὰ μακρὰν συζήτησιν δὲν κατωρθώθη σύμπωσις γνώμῶν και οἱ ὕπουργοι οἱ ἀντιπροσωπεύοντες τὸ Λαϊκὸν Κόμμα ἐδήλωσαν ὅτι παραιτοῦνται και ἀπεχώρησαν τὴν 11 1)2 της νυκτός. Οὕτως η Οἰκονομική Κυβέρνησις διανύσασα βίον ἀνωμαλίων και διαρκῶς τριβομένη και κατατρίβουσα τὴν πολιτικὴν ζωὴν της χώρας οὐδὲν ἐπιτέλεσας κατὰ τὴν δικτάμηνον ἐν τῇ ἐξουσίᾳ παραμονῆντης, πλην της ψηφίσεως ἐνὸς Συντάγματος και τοῦτο ὑπὸ τὰς ἐπιφυλάξεις μέρους τῶν μελῶν της και ἀποδοκιμασίας τοῦ ἡμίσεως ἀριθμοῦ τῶν Βουλευτῶν.

Ο κ. Ζαΐμης υπέβαλε τὴν παραίτησιν της Οἰκονομικῆς προέκειται νὰ συγκροτηθῇ νέα Κυβέρνησις η ὁποία θὰ συνεχίσῃ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ οἰκονομικοῦ προγράμματος, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε και ὁ τάφος της προκλήσεως της.

**

Ἐκεῖνο όμως, τὸ ὁποῖον ἀπετέλεσε θέμα σοβαρὸν διὰ τὴν ἐξέλιξιν της καταστάσεως ἦτο και η παρέμβασις τοῦ κ. Μεταξᾶ εις τὴν ὅλην ὕπουργικὴν κρίσιν. Ο κ. Μεταξᾶς ἐπανελθὼν ἐκ Κεφαλληνίας συνηντήθη μετὰ τοῦ κ. Ζαΐμη και ἐζήτησε νὰ τερματισθῇ η ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ζητημάτων ἐκκρεμότης, διότι παραβλάπτονται οὐσιώδη ζητήματα της χώρας, ἐτόνισεν δὲ ὅτι ἐὰν μέχρι της Τρίτης δὲν ἐδίδετο λύσις, αὐτὸς θὰ υπέβαλε τὴν παραίτησιν του. Ο κ. Πρωθυπουργὸς διεμήνυσε ταῦτα εις τὸν κ. Καφαντάρην και τὸν κ. Τσαλδάρην ἀπεφασίσθη δὲ νὰ συνέλθῃ τὸ Ὑπουργικόν Συμβούλιον τὴν τετάρτην, ὅποτε διεπιστώθη η ἐκατέρωθεν προσέγγισις και η ἄρσις της κρίσεως.

**

Τὸ ζήτημα τῶν στρατιωτικῶν προαγωγῶν και της ἀντικαταστάσεως τοῦ στρατη-

ΗΜΕΡΑΙ ΔΟΞΗΣ ΚΑΙ ΘΡΙΑΜΒΟΥ

ΤΑ ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΟΙ ΕΝΔΟΞΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ 1912-1913

13

Ἐγράφηκεν εἰδικῶς διὰ τὴν «Νέαν Ἐποχὴν» ἀπὸ ἐπίσημοις ὑποστράτηγος μέλους τοῦ Μεγάλου Ἐπιτελείου.

(Πᾶσα ἀναδημοσίευσίς ἀπαγορεύεται ἄνευ τῆς ἀδείας τῆς «Νέας Ἐποχῆς»)

Ἡ κατὰ της Βουλγαρικῆς παρατάξεως γενικὴ ἐπίθεσις τοῦ στρατοῦ μας εἶχεν ὀρισθῇ διὰ τὴν πρωτὴν της 19 Ἰουνίου. Ο στρατὸς ἀπὸ της προηγουμένης ἐγνώριζεν ὅτι η 19η Ἰουνίου ἦτο η ἡμέρα της πολυποθῆτου ἐκδικήσεως, διότι εἶχεν ἤδη κοινοποιηθῇ η διαταγὴ τῶν ἐπιχειρήσεων συνεταγμένη ἀπὸ τὸν Ἐπιτελάρχην κ. Δούσανην. Ρίγη ἱερᾶς πατριωτικῆς συγκινήσεως ἐπροκάλεσεν εις ὅλους η πρώτη παράγραφος τοῦ ιστορικοῦ ἐκείνου ἐγγράφου.

«Ἀὔριον τὴν πρωτὴν ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς θὰ ἐπιτεθῇ δι' ὅλων αὐτοῦ τῶν δυνάμεων κατὰ τοῦ ἐχθροῦ...»

Καὶ ὁ στρατὸς, ὅλος, ὅλη η Ἑλλάς ἠνωμένη εις μίαν ψυχὴν ἀνέμενεν τὴν ἐναρξιν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος... Ἦτο και ὁ ἀγὼν αὐτὸς «εὐλογητὸς παρὰ τοῦ Θεοῦ» ὅπως ἔγραψεν εις τὸ διάγγελμά του ὁ Στρατηλάτης Βασιλεὺς.

**

Τὴν 5ην πρωτὴν της 19ης Ἰουνίου η Θεσσαλονίκη ἀκρμη δὲν εἶχεν ἀφυπνισθῇ. Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐν μεγαλοπρεπεῖ, ὡς εἶπω, παρατάξει διήρχετο τὴν ὁδὸν Ἐγγατίας μὲν

τοῦ κ. Τριλίβα ἔοχε και νέαν ἐξέλιξιν. Μετὰ συνομιλίαν τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ μετὰ τοῦ κ. Τσαλδάρη, οὗτος συνηντήθη μετὰ τοῦ κ. Μαζαράκη και συνεζήτησαν περὶ τοῦ θέματος τούτου. Ο κ. Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἐπέμεινεν ἐπὶ τῶν ἀντιλήψεων του και τὸ ζήτημα ἀφέθη νὰ ἀντιμωσθῇ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Ὅπως οὐδέποτε εἶνε πιθανόν ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν θὰ μείνῃ ἄνευ συνεπειῶν, θ' ἀσκοληθῇ δὲ και η Βουλὴ ἐπ' αὐτοῦ, ἅμα ὡς συνέλθῃ.

σειρὰ στρατιωτικῶν αὐτοκινήτων ἐπιβατικῶν και φορτηγῶν. Τῆς σειρᾶς προηγούντο τὰ δύο Βασιλικά αὐτοκίνητα. Τὸ στρατηγεῖον ἀνεχώρει διὰ τὸ ἑλληνικόν χωρίον Μπάλτζα, τὸ ὁποῖον εἶχεν ὀρισθῇ ὡς ὁ πρώτος σταθμὸς αὐτοῦ. Οἱ ἀραῖοι διαβάται ἀντελήφθησαν περὶ τίνος ἐπρόκειτο. Ἐξαλλοὶ ἀπὸ ἐνθουσιασμὸν ἐπετοῦσαν τὰ καπέλλα των εις τὸν ἀέρα ζητωκραυγάζοντες φρενητιωδῶς.

— Στὴ Σόφια! Στὴ Σόφια! Ζήτω ὁ Βασιλεὺς.

— Στὸ καλὸ! Στὸ καλὸ! Πάντα νικητῆς!.. Μοῦ διηγείτο ὁ πρίγκηψ Ἀνδρέας και ὁ Γεώργιος Β' ὅτι εις κάθε ζητωκραυγὴν τῶν διαβατῶν ὁ Κωνσταντῖνος ἐψιδύριζε.

— Ἀμήν Παναγία μου! Ο Θεὸς βοηθός! Εἰς τὰς 8 π. μ. τὸ στρατηγεῖον εἶχεν ἤδη ἐγκατασταθῇ εις τὴν Μπάλτζαν. Εἰς τὴν μικρὰν πλατείαν τοῦ ἑλληνικοῦ χωρίου εἶχον συγκεντρωθῇ ὅλοι οἱ κάτοικοι σὺν γυναῖκι και τέκνοις ἀποθαυμάζοντες και ἐν ἐξάλλῳ ἐνθουσιασμῷ ἐπευφημοῦντες τὸν Κωνσταντῖνον Βασιλεὺς ἀκτινοβολῶν ἀπὸ χαρὰν ἐνόν. Ο Βασιλεὺς ἀκτινοβολῶν ἀπὸ χαρὰν ἐνόν. Πλησίασε τοὺς καλοὺς Ἑλλήνας της Μπάλτζας και συνωμίλησε μετ' αὐτῶν. Ἐνας γέρον ὀγδοηκοντοῦτης μὲ βουρλωμένα μάτια ἤρπασε μὲ παράφορον ἐνθουσιασμὸν τὸ χέρι τοῦ Στρατηλάτου. Καὶ ὡς ἄλλος Ζαχαρίας ἐψιδύρισε μὲ λυγμούς.

— Βασιλῆ μου τώρα θέλω νὰ πεθῶναι... — Ὄχι νὰ ζήσῃς! Γὰ νὰ ἰδῇς τὴν Ἑλλάδα μας μεγάλην και ἐνδοξήν!... ἀπήντησεν ὁ Κωνσταντῖνος βαθύτατα συγκινημένος. Τὸ Στρατηγεῖον ἐγκατεστάθη εις δύο μαγαζία της πλατείας. Τὸ καλύτερον σπητι τοῦ χωρίου ἐχρησιμοποιήθη ὡς ἀνάκτορον. Ἐμενεν ἐκεῖ ὁ Βασιλεὺς μὲ τοὺς πρίγκηπας και μὲ τὸν ἀχώριστον Ἀχιλλέα.

Εἰς δύο ξόλινα τραπέζια τοῦ μαγαζιοῦ ε-

νωθέντα ἐστρώθησαν οἱ χάρται τοῦ Ἐπιτελείου. Καθωρισμένη τελεῖως ἐκ τῶν προτέρων ἡ ἀρμοδιότης τῶν μελῶν τοῦ Ἐπιτελείου. Μίαν ὥραν μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ Γεν. Στρατηγείου εἰς τὴν Μπάλτζαν, αἱ ὑπηρεσίαι αὐτοῦ ἐλειτούργουν μετὰ θυμαστικῆς ἀρμονίας. Ὁ Ἐπιτελάρχης κ. Δούσμανης, σοβαρὸς, αὐτόχρημα αὐστηρὸς, ἀδρά, στρατιωτικὴ φυσιογνωμία ἔδιδε τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἐπιτελείου.

Ἐν τῷ αὐτῷ ὁ κόσμος δὲν ἠννοεῖ ν' ἀπομακρυνθῇ. Ὅταν εἰς ἀξιωματικὸς μετὰ εὐγενείας ὑπέδειξεν ὅτι ἡ πικρὸς τῶν δὲν ἦτο ἀπραγμάτευτος ἐκεῖ, οἱ ζωηρότεροι ἐρώτησαν:

—Θέλουμε νὰ κηκρώσουμε τὸν Βασιλεῆ μας!

Ὁ Κωνσταντῖνος ἀντελήφθη τὴν δυσφορίαν τοῦ κόσμου καὶ συνέστησε νὰ τοὺς ἀφίσουν. Καὶ ὁ πρίγκιψ Ἀνδρέας γελῶν παρέτήρησε.

—Σιγὰ σιγὰ θ' ἀνιμῶν καὶ εἰς τὰς συζητήσεις μας.

—Ἐξέχαστες ὅτι εἶναι Ρωμηοί. ἀπὴν τῆς μεσιδῶν ὁ Κωνσταντῖνος.

***

Συμφώνως πρὸς τὴν διαταγὴν τῶν ἐπιχειρήσεων ἡ κατὰ τῶν Βουλγάρων γενικὴ ἐπίθεσις εἶχεν ἤδη ἀρχίσει. Τὸ πᾶν ἐσεῖστο ἐκ τῶν κανονισμῶν, καὶ ἡ ἀγωνία ἡ ὁποία ἐπεκράτει εἰς τὸ στρατηγεῖον εἶναι εὐκόλως νοητή. Ὁ Κωνσταντῖνος εἶχεν ἐπικοινωνήσει ἅμα τῇ ἀφίξει τοῦ εἰς Μπάλτζαν μέ τινος διοικητῆς μονάδων. Εἰς μίαν στιγμὴν, ἐνῶ ὠμίλει ὁ ἀείμνηστος Ξενοφὼν Στρατηγὸς ἐπεξηγῶν τὰς ὁχυρώσεις τοῦ Κιλκίς, ὁ Κωνσταντῖνος, διακόπτων εἶπεν:

—Δάβετε ὑπ' ὅψιν ὅτι δὲν πρόκειται σήμερον περὶ τῶν τυχῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου. Δὲν διακυβεύεται σήμερον ἐκεῖνο ποῦ ἐρριποκινδυνεύσαμεν πολεμοῦντες πρὸς τοὺς Τούρκους. Ὁ Ἑλληνοβουλγαρικὸς πόλεμος εἶνε ἀγὼν ὑπάρξεως καὶ αἱ μάχαι ποῦ θὰ ἀναψωμεν πρὸς τὸν ἐχθρὸν θὰ κρίνουν περὶ τῆς ὑπάρξεως ἢ περὶ τῆς ἐξοντώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ!...

Ἐσφίξε τὸ χέρι ἐνὸς ἐκαστοῦ ἀξιωματικοῦ μὲ μόλις συγκρατούμενων συγκινήσεων. Καὶ ἐκεῖνοι ἐσπευσαν πρὸς τὸν θάνατον καὶ τὴν Νίκην!

Τὸ ἱστορικὸν διάγγελμα τοῦ Κωνσταντῖνου ἐπὶ τῇ κηρύξει τοῦ Ἑλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου, ἔχει ὡς ἑξῆς:

Πρὸς τὸν Λαόν μου,

Εἰς νέον ἀγῶνα καλῶ τὸν Λαόν μου.

Συμμαχήσαντες μετὰ τῶν ἄλλων Χριστιανικῶν κρατῶν πρὸς ἀπελευθέρωσιν πασχόντων ἀδελφῶν ἡντιυχῆσαμεν νὰ ἴδωμεν τὸν κοινὸν ἀγῶνα στεφανούμενον ὑπὸ τῆς Νίκης καὶ καταλύσαντα τὴν τυραννίαν, τὰ Ἑλληνικὰ δὲ ὅπλα θριαμβεύοντα κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν.

Ἡ ἡττηθεῖσα Αὐτοκρατορία παρέχωρησεν ἀδιαίρετως εἰς τοὺς Συμμάχους τὸ ἀπελευθερωθὲν ἔδαφος. Ἀλλ' ἐνῶ ἡ Ἑλλὰς δικαία καθὼς πάντοτε, συμφώνους ἔχουσα καὶ τοὺς δύο ἄλλους τῶν συμμάχων ἡδύλησε φιλικὴν τὴν διανομὴν τοῦ ἀπελευθερωθέντος ἐδάφους κατὰ λόγον τῶν δικαιωμάτων ἐκάστου, προτείνασα καὶ τὴν ὑπὸ διαιτησίας κρίσιν τῶν διαφορῶν, ἀπληροστος σύμαχος ἡ Βουλγαρία, ἀρνηθεῖσα πᾶσαν συννεόησιν καὶ διαιτησίαν, ἐπεξήτησε νὰ σφετερισθῇ κατὰ τὸ πλεῖστον μόνῃ αὐτῇ τοὺς καρποὺς τῆς κοινῆς νίκης, μῆτε δικαιώματα ἐθνολογικὰ ἀναγνωρίζουσα εἰς τοὺς ἄλλους, μῆτε οὐδεμίαν ἄλλην λογικὴν ἀνάγκην ἰσορροπίας. Καὶ μετελθοῦσα πάντα δόλον καὶ αὐθαιρεσίαν, ἐπιλήσμων τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ σκοποῦ τοῦ πολέμου ἐπιλήσμων τῶν πρὸς τοὺς συμμάχους ὑποχρεώσεων, ἐπιλήσμων τῶν διδαγμάτων τῆς πικρᾶς πείρας, ἣν ἔχουν οἱ Χριστιανικοὶ λαοὶ τῆς Χερσονήσου ἐκ τῶν διχονοιώντων ἐν τῷ παρελθόντι καὶ τῶν λαμπρῶν ἀποτελεσμάτων, ἅτινα παρήγαγεν ἡ συνεργασία αὐτῶν, ἐφθάρσε νὰ νὰ ἐπιχειρήσῃ μισελεύθερον πόλεμον, στρέψασα τὰ ὅπλα κατὰ τῶν τέως συμμάχων, ὅπως καταπατήσῃ καὶ ἰδιοποιήσῃ τὰ δικαιώματα τούτων, στιγματίζουσα τὴν ἰερότητα καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ κοινῶν ἀγῶνος.

Ἐνώπιον τῆς ἀχαρηκτοῦ ταύτης συμπεριφορᾶς τῆς Βουλγαρίας τὸ καθήκον τῶν λοιπῶν συμμάχων ἦτο σαφὲς διαγεγραμμένον. Ἐπεβάλλετο εἰς αὐτοὺς πυκνοῦντες τὴν τάξιν νὰ διατηρήσουν τὴν ἐνωσὶν τῶν ὅπως ἀντεπεξέλθουν κατὰ τῆς ἀκορέστου πλεονεξίας τῆς τέως

συμμάχου καὶ ἀμυνθοῦν ὑπὲρ τῶν ζωτικῶν αὐτῶν συμφερόντων πλήττοντες τὰς ἀξιώσεις πρὸς ἡγεμονίαν καὶ ἀσφαλιζόντες τὴν ἰσορροπίαν μετὰ τῶν κρατῶν τοῦ Αἵμου, τόσον ἀναγκαίαν διὰ τὴν εἰρηνικὴν αὐτῶν συμβίωσιν.

Ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, ἐν στενῇ μετὰ τῆς Σερβίας καὶ τοῦ Μαυροβουνίου ἀλληλεγγύῃ, πεποιθὼς ἐπὶ τὴν ἰερότητα τοῦ σκοποῦ, ἀναλαμβάνει τὰ ὅπλα εἰς νέον ἀγῶνα ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν.

Ὁ στρατὸς Μου τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, ὁ ἀναδείξας τὴν Ἑλλάδα μεγαλυτέραν καλεῖται νὰ συνεχίσῃ τοὺς τετιμημένους ἀγῶνας τοῦ καὶ σῶσις ἀπελευθερωθέντος ἐκ τῆς τουρκικῆς τυραννίας ἀδελφοῦς ἀπὸ τῆς ἀπειλουμένης νέας δεινότητος δουλείας.

Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος εἰς ἐδραίαν στηριζόμενον πεποίθησιν ἐπὶ τὴν ἰσχύιν τοῦ δικαίου τοῦ καὶ τοῦ ἡρωϊσμοῦ τοῦ στρατοῦ τοῦ κλεισάντος τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα καὶ ἀναβιβάσαντος τὴν Ἑλλάδα εἰς τὸ ὕψος τῶν ἡρωϊκῶν παραδόσεων καὶ τῆς περιλάμπρου αὐτῆς ἱστορίας, οὐδεμίας καὶ πάλιν—εἶμαι ἀπολύτως βέβαιος—θὰ φεισθῇ θυσίας εἰς εὐδωσιν καὶ τοῦ νέου ἀγῶνος τοῦ συμπληρωθέντος καὶ ἐξασφαλίζοντος τὸ ἀπελευθερωτικὸν ἔργον τοῦ πρώτου.

Εἶνε καὶ ὁ ἀγὼν οὗτος εὐλογητὸς παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅσον καὶ ὁ πρώτος καὶ τὴν εὐλογίαν Αὐτοῦ ἐπικαλοῦμαι. **ΟΤΙ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΛΠΙΖΕΙ ΕΠΙ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΚΑΙ ΕΝ ΤΩ ΕΛΘΕΙ ΤΟΥ ΥΨΙΣΤΟΥ ΟΥ ΜΗ ΣΑΛΕΥΘΗ.**

Ζήτω ἡ μεγαλυνθεῖσα Ἑλλὰς.

Ζήτω τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος.

Μπάλτζα 20 Ἰουνίου 1913.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Β΄

***

Ὁλη ἡ ἡμέρα διέρρευσε ἐν ἀφαντάστῳ ἀγωνίᾳ. Οἱ ἐπιτελεῖς συνεκέντρωσαν τὰς ἐκθέσεις. Ὁ ἐχθρὸς πανταχοῦ ἡμύνητο ἀπεγνωσμένως. Ἡ ὁρμὴ τοῦ στρατοῦ μας ἦτο ἀπαράμιλλος καὶ ἡ περιφρόνησις τοῦ πρὸς τὸν θάνατον παροιμιώδης.

Κατὰ τὰς 5 μ. μ. ἀνεκοινώθη ἐκ Θεσσαλονίκης τηλεγράφημα ὅτι οἱ Σέρβοι εἶχον ἐπιτυχίαν. Καὶ μετὰ μικρὸν ἡ τηλεγραφικὴ μηχανήνεκοῦ ἀναφορὰς τῶν διοικητῶν τοῦ ἀριστεροῦ ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἐκάρπτετο.

Ὁ κ. Δούσμανης πρῶτος λαβὼν τὰς ἐκθέσεις ἐσπευσεν πρὸς τὸν Βασιλέα καθήμενον ἐξω τοῦ καφενείου τοῦ χρησιμοποιουμένου ὡς στρατηγεῖον.

—Υπάρχει τίποτε; ἠρώτησεν ἀγωνιῶν ὁ Βασιλεὺς.

—Ἀρχίτε τὸ τσάκισμα! Εἶπεν ὁ κ. Δούσμανης.

Συγχρόνως ἐφθασεν ὁ παρὰ τῷ Στρατηγεῖῳ ἀπεσπασμένος Σέρβος συνταγματάρχης Βάσιτς.

—Μεγαλειότατε, πάμε καλὰ, εἶπε γαλλιστί.

—Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ εἴμεθα ἕως τέλους νικηταί! ἀπήντησεν λάμπων ἐκ χαρᾶς ὁ Κωνσταντῖνος.

Καὶ τοῦ ἐσφίξε τὸ χέρι...

Ο ΑΠΟΤΑΚΤΟΣ

Εἰς τὸ τεύχος τῆς προσεχοῦς Κυριακῆς

—Ἡ ἐκθεσις διὰ τὴν μάχην τοῦ Κιλκίς.

—Ἀγνωστα ἀνέκδοτα καὶ ἐπικρατοὶ λόγοι τοῦ Κωνσταντῖνου.

—Φέρετε συμπάντα!...

ΔΩΡΕΑ

Ἡ διεύθυνσις τῆς «Νέας Ἐποχῆς» προσφέρει χρυσόδετον τὸν Α' τόμον τῆς «Πολιτικῆς Ἱστορίας Δ. Γούναρη» εἰς ἐκείνους τοὺς συνδρομητὰς οἵτινες θὰ ἦσαν διατεθειμένοι νὰ μᾶς ἀποστείλουν τὰ ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ 1 ἕως 25 τεύχη τῆς «Νέας Ἐποχῆς».

ΠΑΡΑΚΛΗΣΙΣ

Παρακαλοῦνται θερμῶς οἱ καθυστέρουντες τὰς συνδρομὰς τοῦ Βου καὶ Γου ἔτους ὅπως ἐμδάσωσιν αὐτάς. Διευκολύνοντες τὴν προσπάθειαν ἡμῶν διὰ τὴν ἀρτιωτέρα ἐκδόσιν τῆς «Ν. Ἐποχῆς» καὶ ἀποκτώντες τὸ δικαίωμα τῆς λήψεως ΔΩΡΕΑΝ τοῦ Βου τόμου τῆς «Ἱστορίας Δ. Γούναρη».

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ κ. ΜΕΡΜΕΙΧ

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΣΑΡΡΑΪΓ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΝ

Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΕΝ ΗΤΟ ΦΙΛΟΣ ΤΟΥ ΚΑ'ΤΖΕΡ

Ὡς εἶδομεν εἰς τὸ προηγούμενον τεύχος, τὴν 28ην Μαΐου 1917 συνήλθεν ἐν Λονδίῳ Ἀγγλογαλλοϊταλικὴ διάσκεψις διὰ τὸν καθορισμὸν τῆς τύχης τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου. Κατὰ τὴν διάσκεψιν αὐτήν, ὁ Λόυδ Τζώρτζ, πρῶθυπουργὸς τότε τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἐτόνισε τὰς δυσκολίας τὰς ὁποίας θὰ παρουσίαζε ἐνδεχομένη ἀντίστασις τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου εἰς τὰς ἀξιώσεις τῆς Ἀντάντ. Καὶ τὴν μὲν ἀντίστασιν τοῦ τακτικοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ὁ Λόυδ Τζώρτζ δὲν ἐθεώρει δυσκολοκατάβλητον, πῶς ὅμως θ' ἀντιμετωπιζέτο, ἐνδεχόμενος ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος κλεφτοπόλεμος; Ὁ Παινλεβέ, ὁ ἑτερος τῶν δύο γάλλων ἀντιπροσώπων, δὲν ἐπέκρουε τὸ ἐνδεχόμενον αὐτό, ἀλλ' εἰς πᾶσαν ὑπὸ τοῦ Λόυδ Τζώρτζ ἀναπνυσσομένην δυσχέριαν ἀπήντα προβάλλων ὡς πανάκειαν τὸ ὄνυμα τοῦ Σαρράιγ.

Ἀπὸ τοῦ σημείου αὐτοῦ θὰ ἐξακολουθήσωμεν τὰς ἀποκαλύψεις τοῦ κ. Μερμεῖχ. «Ὁ Λόυδ Τζώρτζ, ἀπωλέσας ἐντέλει τὴν ὑπομονὴν του—λέγει ὁ Μερμεῖχ ἐτόνισεν ὅτι τὰ πράγματα ἐν Μακεδονίᾳ θὰ ἐξελίσσοντο καλύτερον ἂν ὁ γαλλικὸς στρατὸς εἶχε ἐπὶ κεφαλῇς του στρατηγὸν διατελοῦντα εἰς θερμότερας σχέσεις μετὰ τοὺς ἐν ὅπλοις συμμάχους συναδέλφους του. Ὁ Ριμπὸ καὶ ὁ Παινλεβέ—οἱ δύο ἀντιπρόσωποι τῆς Γαλλίας—δὲν ἀπήντησαν εἰς τὴν ἐμμεσον αὐτὴν εἰσήγησιν τοῦ Λόυδ Τζώρτζ. Ἡ Ἰταλία ἀντεπροσωπεύετο εἰς τὴν διάσκεψιν αὐτὴν τῆς 28ης Μαΐου 1917, διὰ τινος τῶν ἐπουργῶν τῆς, ἢ τοῦ ἐν Λονδίῳ πρεσβευτοῦ τῆς.

Ἡ Ἰταλία ἦτο τότε πλέον δυσμενῶς διατεθειμένη ἐναντίον τοῦ Σαρράιγ. Εἰς τὰς τόσας ἀφορμὰς δυσσεβείας τῆς προσετέθη καὶ ἡ δυναμένη ν' ἀποκληθῇ «ἀφορμὴ τῆς Κορυτσᾶς» (1).

1) Ὁ στρατηγὸς Σαρράιγ καταλαβὼν τὴν Κορυττᾶν παρενέβαλε δυσσεβείας εἰς τὰς πρὸς τὸ σήμερον τοῦτο βλέψεις τῆς.

Εἰς Ἰταλὸς πρεσβευτὴς ἔλεγε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰουνίου: «Ὁ Σαρράιγ ἀρέσκειται περισσότερον νὰ θερίξῃ σίτον εἰς Θεσσαλίαν παρὰ νὰ συλλέγῃ δάφνας περὶ τὸ Μοναστήριον».

Ἐξ ἄλλου ἀνεφέρετο αὐτὴ ἡ φράσις: «Διερωτώμεθα ἂν δὲν πρέπει νὰ ἀποδύρωμεν τὰ στρατεύματά μας ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην διὰ νὰ συγκροτήσωμεν μόνοι μας ὠχυρωμένον στρατόπεδον εἰς Ἀδλῶνα». Τέλος Ἰταλὸς Ὑπουργός, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τῶν διπλωματῶν συνωμίλει ἐπὶ τῶν μεταξὺ τῶν συμμάχων προακριβῶν ἐν Μακεδονίᾳ, ἔλεγε: «Ὅλα αὐτὰ δὲν θὰ συνέβαιναν ἂν μᾶς εἶχατε δώσει ἕνα στρατηγὸν ὁ ὁποῖος, τὴν συμπάθειάν μας, θὰ ἀπέσπα καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην μας. Ἀλλ' ἐστεῖλατε καὶ διατηρεῖτε εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ἕνα στρατηγὸν τὸν ὁποῖον μόνον λόγοι ἐσωτερικῆς πολιτικῆς σᾶς ἐπιβάλλουν νὰ διατηρεῖτε εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν».

Ἡ δυσσεβεία αὐτὴ τινῶν τῶν συμμάχων μας, ὁ ἐξερεθισμὸς τινῶν ἄλλων, ἀφ' οὗ διεξέγαγον ἰδιαίτερας συνομιλίας, θὰ ἐξεδηλοῦντο μετ' ὀλίγον διπλωματικῶς.

Περὶ τὴν 10ην Ἰουνίου, ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας ἐπέδωκεν εἰς τὸ Καὶ Ἰντ' Ὅρσαϊ διακοίνωσιν εἰς τὴν ὁποίαν, τὴν φορὰν αὐτὴν, ἡ ἀνάκλησις τοῦ Σαρράιγ ἐξητεῖτο κατηγορηματικῶς. Τοῦ ἐδόθη ἡ ἀπάντησις ὅτι ἡ ἀνάκλησις του ἐξητεῖτο εἰς ὧραν ἀκατάλληλον καὶ ἐθεωρεῖτο μὴ σκόπιμος δεδομένου ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Στρατοῦ τῆς Ἀνατολῆς θὰ ὑπεστήριζε τὴν σιγμὴν ταύτην τὴν διπλωματικὴν ἐνέργειαν μετὰ τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐπιφορτισθῇ ὁ Ζοννάρ.

Τὴν ἐπομένην ἡ πρεσβεΐα τῆς Ρωσίας ἡ ὁποία δὲν ἦτον ἀκόμη μποσεβικικὴ, ἀλλ' ἤδη ἐπαναστατικὴ, ἀνεκοίνου ἐπισήμως ὅτι προσεχώρει εἰς τὸ διάβημα τοῦ Λόρδου Μάρτι. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Ριμπὸ δὲν ἀπέτελε ἀρνήσιν συζητήσεως τοῦ ζητήματος

τῆς ἐν Ἀνατολῇ ἀρχηγίας· ὁ πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἐξήτει ἀπλὴν ἀναβολήν. Οἱ ἀρμόδιοι ἤρχισαν νὰ διερωτῶνται εἰς τί θὰ ἦτο δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθοῦν τὰ προσόντα τοῦ Σαρράιγ, ἂν οἱ σύμμαχοί μας ἐπανελάβανον τὴν ἐπίθεσιν καὶ ὑποχρεούμεθα νὰ τοὺς ικανοποιήσωμεν. Δὲν ἠδύνατο νὰ γίνῃ λόγος ἀναθέσεως ἀρχηγίας τινὸς εἰς τὸ δυτικὸν μέτωπον, διότι ὁ Σαρράιγ, ἀρχιστρατήγος ἐν Μακεδονίᾳ, ἐξαριώμενος ἀπὸ τὸν ὑπουργὸν τῶν στρατιωτικῶν (1) θὰ ἐδυσχερῶνεν νὰ ὑπηρετήσῃ ὡς ὑφιστάμενος ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Πεταίν, διὰ τὸν ὅποιον δὲν ἠσθάνετο μεγάλην συμπάθειαν (2) τοῦ ὁποίου ἄλλωστε ἦτο καὶ ἀρχαιότερος, εἰς τὴν ιδιότητα τοῦ ἀρχιστρατήγου. Δεδομένου ὅμως ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ σκέψις ἀπομακρύνσεως τοῦ Πεταίν ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀφοσιωθῇ ὁλοκλήρως εἰς τὸ ἀχαρὶ ἔργον τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς πειθαρχίας τῆς κλονισθείσης ἀπὸ τὴν διείσδυσιν τῆς πολιτικῆς εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς διοικήσεως, δεδομένου ἀκόμη ὅτι ὁ Σαρράιγ, ἐν ἀκριβοδικαίᾳ ἐπισκοπῇ τῶν πραγμάτων, δὲν εἶχε τὰ μέσα νὰ κερδίσῃ γρήγορον τὸ ὅποιον, εἰς τὰ ὅμοια τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ἔθνους, θὰ ἐδικαιολόγη τὴν ἀνάδειξιν του εἰς τὴν ἀρχιστρατηγίαν.

1) Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Ζόφρ, ἀνέστησαν εἰς τὸν Σαρράιν γὰ καὶ ἡκοντα τοῦ ἀρχιστρατήγου. Τοῦ ἀφηρέθησαν περὶ τὰ τέλη τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1915, καὶ ὑπῆλθον εἰς τὸ Μέγα Γενικὸν Στρατηγεῖον τοῦ Σαντιγύ.

2) «Δὲν εἶναι ἀπὸ τοὺς ἰδιούτους μας» εἶπεν εἰς τὸν Κλεμανσώ.

ἐσκέφθησαν νὰ τοῦ δώσουν τὴν θέσιν τοῦ διοικητοῦ Παρισίων, ἥτις θὰ ἐκενοῦτο μετὰ τινὰς μῆνας, ὁπότε ὁ Ντυμπάγγ θὰ ἐφθάνε τὸ ὄριον ἡλικίας.

Ἀλλ' ἡ ἰδέα τοῦ διορισμοῦ ἐνὸς στρατηγοῦ εἰς θέσιν ἔχουσάν σημασίαν πολιτικὴν ὅσον καὶ στρατιωτικὴν, στρατηγοῦ ἔχοντος πολυπληθεῖ πελατεῖαν εἰς τὴν ἄκραν ἀριστερὰν καὶ ἔχοντος τὸ ἀτύχημα τὸ μὴ ἀρμόζον εἰς αὐτόν, νὰ χαίρῃ τῶν συμπαιδιῶν τοῦ «Κοκκίνου Σκούφου» θὰ ἐδρισκεν ἀντιρρήσεις μετὰ τῶν μετριοπαθῶν κομμάτων.

Ἡ προβαλλομένη λοιπὸν δυσχέρις πρὸς ἐξομάλυνσιν ἦτο μεγάλη. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐλήφθη ἡ σφύρα ἀπόφασις νὰ μὴ ἐξομαλυνθῇ νὰ μὴ γίνῃ τίποτε. Παρομοίᾳ ὅμως ἀπόφασις δὲν εἶναι πάντοτε τὸ καλύτερον μέσον.

Ὁ Ριμπὸ εὐρίσκειτο εἰς τὸ ἀδιέξοδον αὐτό, διὰ καὶ ἄλλο παράπονον διευτυπώθη εἰς Παρισίους. Προήρχετο ἀπὸ τὸν πρίγκηπα Ἀλέξανδρον—τὸν νῦν βασιλέα τῆς Σερβίας—ὁ ὁποῖος ἐπεξήγει τοὺς λόγους τῆς προσφάτου ἀποτυχίας, τοῦ ἐγχειρήματος πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῆς ἐχθρικῆς πίσεως περὶ τὸ Μοναστήριον.

Ὁ Σαρράιγ διετέλει πάντοτε εἰς ἀγαθὰς σχέσεις μετὰ τὸν ἀρχιστρατηγὸν αὐτὸν τῶν Σερβικῶν στρατευμάτων. Ἦτο μόνος ὃς ἐφαναζόμεθα σύμμαχος ὁ ὁποῖος δὲν ἐτάχθη ἐναντίον του. Τὸ γεγονός ὅτι ἐξήρχετο ἀπὸ τὴν σδδετερότητα αὐτὴν προοιωνίτο ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξητήθη ζετοκακά. Ἡ Ἀγγλία, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξητήθη

ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ ΤΕΥΧΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ «ΝΕΑΝ ΕΠΟΧΗΝ» ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΙΣ ΤΟΥ ΝΑΥΑΡΧΟΥ ΦΟΥΡΝΕ

Τὸ Βενιζελικὸν κίνημα Θεσσαλονίκης — Ἡ διαφθορὰ τῶν συνειδήσεων — Ἀφ' ὁπηρεσίαι κατασκοπείας καὶ πληροφοριῶν — Πῶς ἐπῆλθεν ἡ 18η Νομβρίου

ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑΙ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ
ΤΗΣ ΔΡΑΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1916-1917
ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ ΝΑΥΑΡΧΟΥ ΦΟΥΡΝΕ

Ένα σοβαρόν πρόβλημα

Τὸ καταπίπτον ἡθικὸν τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ εἶχεν ἀνάγκην ἀπὸ ἑνα ἀντιφάρμακον δυνάμενον νὰ ἐκμηδενίσῃ τὴν ἐπενέργειαν τοῦ τριπλοῦ δηλητηρίου: τοῦ παρατεινομένου ἀποκλεισμοῦ τῆς πείνης, τῆς ἀσυνειδήτου ἐχθρικῆς προπαγάνδας καὶ τῆς ὑπονομευτικῆς ἐπαναστατικῆς κινήσεως.

Αἱ στρατιωτικαὶ νίκαι ἠδύναντο νὰ ἐξαλείψουν τοὺς δύο τελευταίους ἐκ τριῶν ἀνωτέρω παραγόντων καὶ νὰ ἐπαναφέρουν παρὰ τῷ λαῷ τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν ἐπιμονήν, αἱ ὁποῖαι καθιστοῦν ἕνα στρατόν ἀήττητον.

Οἱ ἀσθενεῖς μας σύμμαχοι, ἡ Αὐстроουγγαρία, ἡ Τουρκία καὶ ἡ Βουλγαρία, δὲν ἦσαν εἰς θέσιν νὰ κρατήσουν περισσότερον καιρόν. Εἶχαν ἀναδέσῃ ὅλας τὰς ἐλπίδας εἰς τὴν Γερμανίαν, ἡ ὁποία τώρα ἀντεμετώπιζε νέον ἀντίπαλον, τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Αὗται εἶχαν κηρύξει πρᾶγματι τὸν πόλεμον καὶ ἔκαμναν τεραστίας προπαρασκευὰς διὰ μίαν νέαν καὶ φωτοφανῶς μεγάλην ἐπίθεσιν.

Ἐὰν ἡ Αμερικὴ ἐπρόφθανεν ἐντὸς ἐνὸς βραχέος χρονικοῦ διαστήματος νὰ στρατολογήσῃ, νὰ ἐφοδιάσῃ καὶ νὰ ἐξαποστείλῃ τὰ στρατεύματά της εἰς τὴν Γαλλίαν, ἔτοιμα διὰ νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν πολεμικὴν παράταξιν, τότε ἡ ἀριθμητικὴ ὑπεροχὴ τὴν ὁποίαν εἶχαμεν ἐξασφάλισιν, νικῆσαντες τὴν Ρωσίαν, θὰ ἀντρέπετο ἄρδην.

Ὁ γερμανικὸς στρατὸς δὲν ἦτο πλέον κατὰ τὸ 1918 ἡ θανμασίως ὀργανωμένη στρατιωτικὴ δύναμις τὴν ὁποίαν εἶχαμεν οἶσιν πρό μιᾶς τετραετίας εἰς τὸν ἀγῶνα. Ἄν ὁ πόλεμος ἔμελλε νὰ συνεχισθῇ ἐπὶ πολὺν ἀκόμη χρόνον τὸ ποῖον τῶν στρατευμάτων ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ χειροτερευθῇ. Ἡ ἀντικατάστασις τοῦ ἀνθρωπίνου ὕλικου εἶχε καταστῇ ἤδη πρόβλημα σοβαρόν, ἐπίσης δὲ ἐξ ἴσου σοβαρὸν πρόβλημα ἦτο καὶ τὸ τῆς προμηθείας ἵππων, ὕλων, πολεμοφοδίων.

Ἐνα ἀπὸ τὰ σοβαρώτερα προσόντα ἐνὸς στρατιωτικοῦ ἀρχηγοῦ εἰς τὸ πεδίου τῆς μάχης εἶνε ἡ γνώσις τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας. Φρονῶ ὅτι ἔχω δικαίωμα νὰ εἰπῶ ὁμιλῶν περὶ τοῦ ἑαυτοῦ μου, ὅτι ἐννοιοῦθα τὰ καρδιοχτύπια καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ Γερμανοῦ στρατιώτου. Ἐγνώριζα πολὺ καλὰ τὰς δυσαρκειάς του, καὶ τὰς στενοχωρίας του, ὅλους τοὺς πόθους του καὶ τὰς ἐλπίδας του.

Ἐπὶ τρία ἔτη καὶ πλέον, ὁ Γερμανὸς στρατιώτης ἔπαιζεν εἰς τὸ Βέλγιον καὶ τὴν Γαλλίαν τὸν βαρὺν ρόλον τοῦ ἀμωνοῦ ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπιπτεν ἀδιακόπως ἡ σφύρα τῶν ἐχ-

θρικών ἐπιθέσεων. Ὁ γερμανικὸς στρατὸς ἀπῆτει ν' ἀναλάβῃ ἐπιθετικὴν δρᾶσιν, διότι ἦτο ἐκγυμνασμένος διὰ τὴν ἐπίθεσιν.

Ὁ γερμανικὸς στρατὸς ζητεῖ νὰ ἐπιτεθῇ
Οἱ ἄνδρες μας εἰς τὰ χαοκώματα ἐγνώριζαν πολὺ καλὰ ὅτι μόνον μία στρατιωτικὴ νίκη ἠδύνατο νὰ φέρῃ τὴν εἰρήνην τὴν ὁποίαν ἐπόθουν διαπύρως. Ἐγνώριζαν ἐπίσης ὅτι αἱ πιθανότητες τῆς νίκης θὰ ἐξέλειπαν μετ' ὀλίγον, ἐκτὸς ἂν ἐν τῷ μεταξύ ἀνελαμβάνομεν τὴν λύσιν.

Τόσον ὁ στρατάρχης φὸν Χίντεμπουργκ ὅσον καὶ ἐγὼ εἶχαμεν τὴν γνώμην ὅτι τὸ λαϊκὸν αἶσθημα εἰς τὰς ἐχθρικές χώρας θὰ ἐπηρεάζετο ἀποτελεσματικῶς καὶ θὰ διετίθετο εὐμενῶς πρὸς τὴν ἐναρξίν διαπραγματεύσεων εἰρήνης, ἂν κατορθώναμεν νὰ κερδίσωμεν μερικὰς ἀποφασιστικὰς μάχας. Ὁ κόσμος εὐνοεῖ πάντοτε τὸν νικητὴν.

Διεβλέπαμεν προδήλως ὅτι διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τῶν σκοπῶν μου, ἔπρεπε ἡ στρατηγικὴ καὶ ἡ πολιτικὴ νὰ συνεργασθῶν στενῶς. Οἱ στρατιωτικοὶ σκοποῖδεν νὰ συνταυτισθῶν καταλεπτῶς μετὰ τὰς ὑγιεῖς πολιτικὰς ιδέας.

Εἶχαμεν τὴν πρόθεσιν νὰ συγχρονίσωμεν τὴν σχεδιαζομένην στρατιωτικὴν ἐπίθεσιν μετὰ μίαν εὐρυτάτην πολιτικὴν ἐπίθεσιν κατευθυνομένην κατὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ μετώπου τῆς Ἀγγλίας. Μέχρις οὗτου θὰ ἐγίνετο στρατιωτικῶς αἰσθητὴ ἡ εἰσόδος τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὸν πόλεμον, τὸ ἐσωτερικὸν μέτωπον τῆς Ἀγγλίας ἔπρεπε μοιραίως νὰ θεωρῇται ὡς ἡ βάσις ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐστηρίζετο ἡ ὅλη ἐχθρική ἀντίστασις.

Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1918 ὑπέβαλα ἕνα ὑπόμνημα πρὸς τὸν καγκελάριον τῆς αὐτοκρατορίας κόμητα φὸν Χέρτιγκ. Ἐξήγησα ὅπως ὀργανωθῇ μία εὐφυὴς καὶ ἀποτελεσματικὴ καὶ σοβαρὰ προπαγάνδα, ἥτις θὰ ὑπεστήριζεν Ἀγγλίαν καὶ θὰ ἐπεξέτεινε τὸ «φιλειρηνικὸν πατριωτικὸν κίνημα τοῦ λόρδου Λάντσταουν». Ἡ προπαγάνδα αὕτη θὰ εἶχεν ὡς σκοπὸν τοῦ νὰ πείσῃ τὸν ἀγγλικὸν λαὸν ὅτι ὁ πόλεμος παρετείνεται ἐξ αἰτίας τῆς φιλοδόξου ἱμπεριαλιστικῆς πολιτικῆς τοῦ Λαυδ Λόυδ Τζώρτζ καὶ ὅτι ἦτο δυνατόν καὶ φρόνιμον συνάμα νὰ παύσῃ ἡ τρομακτικὴ αἱματοχυσία καὶ νὰ συναφθῇ μία εἰρήνη τῆς Ἀγγλίας.

Ἰδοὺ τί ἔγραφα τότε πρὸς τὸν αὐτοκρατορικὸν καγκελάριον:

«Σήμερον οἱ λόγοι πρέπει νὰ θεωροῦνται ὡς ἴσης σημασίας μετὰ τὰς μάχας. Λόγοι ἐπιτυχεῖς ἐξισοῦνται πρὸς στρατιωτικὰς νίκας.

Λόγοι ἄσκοποι ἐξισοῦνται πρὸς ἥττας. Ἄν θέλωμεν νὰ ἐνισχύσωμεν τὰς πιθανότητας τῆς νίκης μας εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν διὰ νικῶν εἰς τὰ μετόπισθεν τοῦ ἀγγλικοῦ μετώπου, ὀφείλομεν νὰ ἐκλέξωμεν ἐπισταμένως τὰ λόγια μας διὰ νὰ ἐπιτρέψωμεν οὕτω εἰς τὸ φιλειρηνικὸν κόμμα τῆς Ἀγγλίας νὰ σηκωθῇ καὶ νὰ εἰπῇ πρὸς τὸν ἀγγλικὸν λαόν: «Ἄν μᾶς ἀφήσετε νὰ σᾶς ὀδηγήσωμεν, ὁ δρόμος πρὸς τὴν εἰρήνην θὰ ἀνοιξῇ καὶ τόσον ἡ τιμὴ ὅσον καὶ ἡ ἀσφάλεια τῆς Ἀγγλίας θὰ ἐξασφαλισθῶν».

Δυστυχῶς ἡ ἀσθενὴς καὶ ἀδεξία πολιτικὴ διοικήσις τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας δὲν ἔκαμε καμμίαν ἐνέργειαν διὰ νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς ἀνωτέρω ἀντιλήψεις, αἱ ὁποῖαι ἀπέβλεπαν εἰς ἐναρμόνισιν τῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς δράσεως.

Ἀργότερον, κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, διὰ νὰ εἰμεθα ἀκριβεῖς, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰουνίου 1917, ὅτε ὁ γερμανικὸς στρατὸς εἶχε φθάσῃ εἰς τὸ κατακόρυφον τῆς στρατιωτικῆς νίκης, συντελεσθείσης ἐπιτυχῶς τῆς ἐπιθέσεως πέραν τοῦ Σεμὲν-ντέ-Ντάι καὶ μέχρι τοῦ Μάρνη, ἐξήγησα καὶ πάλιν ἀπὸ τὸ αὐτοκρατορικὸν καγκελάριον νὰ ὀργανώσῃ τὴν πολιτικὴν προπαγάνδαν ἐναντίον τοῦ ἐσωτερικοῦ μετώπου τῆς Ἀγγλίας.

Τοῦ ἔγραφα ὅτι ἡ ἀγγλικὴ φιλειρηνικὴ κίνησις ἔπρεπε νὰ ἐνταθῇ ἐπείγοντως τὴν στιγ-

μὴν αὐτὴν, ὁπότε ὑφίστατο νωπὴ ἡ ἐντύπωσις τοῦ μεγαλειτέρου στρατιωτικοῦ θριάμβου, καὶ ὁπότε αὐτὸς ὁ Ἀγγλὸς ἀρχιστράτηγος δημοσίᾳ ὁμολόγει ὅτι πολεμοῦσε ἐν ἀπελπισίᾳ, «μετὰ τὰ νώτα του στηριγμένα εἰς τὸν τοῖχον».

Ἀλλὰ ὅλη μου ἡ ἐπιμονὴ ἀπέβη ματαία, ἐξ αἰτίας τῆς ἀσθενικῆς καὶ ἀδεξίας τακτικῆς τῆς πολιτικῆς διοικήσεως τῆς αὐτοκρατορίας.

Ἡ ἀνωτάτη διοικήσις δὲν ἠπατήθη ὅσον ἀφορᾷ τὰς δυσκολίας τοῦ ἔργου τὸ ὁποῖον ὁ γερμανικὸς στρατὸς ἔμελλε νὰ ἐπιτελέσῃ κατὰ τὴν ἀνοιξὴν τοῦ 1918 εἰς τὸ δυτικὸν μέτωπον.

Ἡ ἐπίθεσίς μας ἔδει νὰ ἐνεργηθῇ διὰ μέσου τῶν ἐχθρικών γραμμῶν καὶ πέραν τῶν ὀχυρῶν θέσεων τοῦ ἐχθροῦ, ἐπὶ τοῦ ἀνοικτοῦ πεδίου εἰς τὴν βόρειον Γαλλίαν. Ἀπῆτει σθεναρὰν καὶ συγκεντρωμένην προσπάθειαν. Ἀλλὰ θὰ ἦτο ἐπίσης ἀναγκαῖον νὰ δοθῶν κατὰ διαστήματα καὶ εἰς διάφορα σημεῖα τοῦ μετώπου ἀρκετὰ πλήγματα, τῶν ὁποίων σκοπὸς θὰ ἦτο ἡ διατήρησις τοῦ πολέμου τῶν ἐλιγμῶν καὶ ὁ τεματισμὸς τοῦ ἀδιεξόδου, τὸ ὁποῖον ὑφίστατο ἀπὸ τῆς πρώτης μάχης τοῦ Μάρνη ἐπὶ τέσσαρα ἔτη εἰς τὸ δυτικὸν μέτωπον.

Στρατάρχης ΛΟΥΔΕΝΤΟΡΦ

Εἰς τὸ προσεχές: Τὸ τρίτον μέρος.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟΝ

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ συνθήκη τοῦ Λονδίνου τῆς 6 Ἰουλίου 1927. — Ἔργον τοῦ πρωθυπουργοῦ Κάνινγκ. — Ἀρθρον τῶν «Τάϊμς».

Ἡ 6 Ἰουλίου 1927 εἶναι ἡ ἑκατοστὴ ἐπέτειος τῆς ὑπογραφῆς τῆς Συνθήκης τοῦ Λονδίνου, μεταξὺ Ἀγγλίας, καὶ Ρωσσίας, δι' ἧς, αἱ δύο αὗται Μεγάλαι Δυνάμεις συνεννοήθησαν νὰ ἐνεργήσωσιν ἀπὸ συμφώνου παρὰ τῇ Πύλῃ πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ὄθωμανικοῦ ζυγοῦ. Ἡ Συνθήκη αὕτη, ἥτις εἶναι ἡ πρώτη πασῶν τῶν ἀφορῶσιν τὴν Ἑλλάδα, εἶναι γνωστὴ, καὶ δικαίως, ὡς Συνθήκη τοῦ Κάνινγκ, διότι ἄνευ τῆς ἐπιμονῆς τοῦ ἀνδρὸς τούτου, Κύριος οἶδε ἐπὶ πόσον ἔτι χρόνον θὰ ἐπεβραδύνετο ἡ ἀνεξαρτησία μας. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, δυνάμει τῆς Συνθήκης ταύτης, καὶ ἰδίᾳ, δυνάμει τοῦ αὐθημερὸν ὑπογρα-

φέντος μυστικοῦ ἀρθρου τῆς αἰ Δυνά-
τεις αὗται καὶ ἡ Γαλλία κατέστρεψαν τὸν
Τουρκο-Αἰγυπτιακὸν στόλον ἐν Ναυαρίνῳ, με-
τὰ τρεῖς καὶ ἡμισὺ μῆνας, ἥτοι τὴν 8/20
Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Ὁ Γεώργιος
Κάνινγκ ἐγεννήθη ἐν Λονδίνῳ τῷ 1770 καὶ
ἔγενετο βουλευτὴς εἰς ἡλικίαν 24 ἐτῶν. Ἡ-
το ἔξοχος ρήτωρ, καὶ δύο ἔτη μετὰ τὴν εἰ-
σοδὸν τοῦ εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων,
ἐγένετο ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν.
Ἐλαβε βραδύτερον καὶ ἄλλα ὑπουργικὰ χαρ-
τοφυλάκια, πλὴν ἠρνήθη νὰ συμμετάσχῃ
τῆς Κυβερνήσεως τῆς κληθείσης «Ἐάντων
τῶν Ἐξοχότητων», (All the Talents) τῷ
1806, καὶ οὕτως εἶδους Οἰκουμένης Κυβερ-

νήσεως. Τῷ 1826 ἐπροστάτευσεν τὴν Πορτογαλίαν ἀπὸ Ἰσπανικῆς ἐπεμβάσεως, καὶ ὀλίγον κατόπιν, τὴν Ἑλλάδα, ἣν ἀτυχῶς δὲν εἶδεν ἐλευθέραν, διότι ἀπέθανε πρὸ τῆς Ναυμαχίας τοῦ Ναυαρίνου. Ἐν Ἀθήναις πρὸς τιμὴν του, ἐδόθη τὸ ὄνομά του εἰς τινα ὁδὸν τῆς συνοικίας Νεαπόλεως, ἀλλ' ἀτυχῶς ἀγραμμάτως ὠνομάσθη αὕτη ὁδὸς Κάννιγγος, ὡσεὶ ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ὀνόματος νὰ ἦτο Κάνιγγ.

Ὁ κ. Harold Temperley ἐδημοσίευσεν εἰς τοὺς «Γάιμς» τῆς σήμερον περισπούδαστον ἄρθρον, οὗ θεωρῶ καλὸν νὰ δώσω ἐνταῦθα, ἐν μεταφράσει, εὐρεῖαν περίληψιν. «Ἡ Συνθήκη τοῦ Λονδίνου», γράφει ὁ κ. Τέμπερλεϋ, ἀναφέρεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ δι' ἡμίσειαν δωδεκάκα λόγων. Ἐσημείωσε τὸ τέλος τοῦ συστήματος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Συνδικακέψεως καὶ οὕτω προξένησε τὴν ἀνκυστάσιν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων».

Ἡ Ρωσσία ἀπεχωρίσθη ἀπὸ τῶν δεσποτικῶν ἀδελφῶν τῆς Αὐστρίας καὶ Πρωσίας, καὶ συνεδυσάσθη μετὰ τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας. Ἡ Ἀγγλία διὰ πρῶτην φορὰν συνειργάσθη μετὰ τῆς Ρωσίας πρὸς πίεσιν τοῦ Μεγάλου Τούρκου. Ἡ Ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς Συνθήκης, αὕτη δὲ αὕτη ἡ Συνθήκη ὑπῆρξεν ἡ τελευταία πολιτικὴ πράξις τοῦ Γεωργίου Κάννιγγ.

Ἀπὸ τοῦ 1821 ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις κατὰ τῆς Τουρκίας ἤρξανετο ἐπιτυχῶς. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1824 πᾶσαι αἱ Δυνάμεις εἶχον συνδυασθῇ ἵνα ἐμποδίσωσιν τὴν χρῆσιν βίας ἐναντίον τῆς Τουρκίας παρὰ τινος τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Ἀλλ' ὁ Τσάρος Ἀλέξανδρος εἶχε παραδεχθῇ τὴν πολιτικὴν ταύτην ἐξ αὐταπαρνήτως λίαν ἀκουσίως. Ἀπεδέχετο τὴν πίεσιν ἐξ ἄλλων Μεγάλων Δυνάμεων, ἀλλὰ συνεπάθει διὰ τὰ δεινοπαθήματα τῶν ὁμοδόξων τῆς Ρωσίας ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἐπίσης ἐπεθύμει νὰ ἀπελευθερώσῃ τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῆς Τουρκίας ἐπὶ σκοπῷ νὰ τὴν καταστήσῃ ἐξάρτημα τῆς Ρωσίας. Κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1824, ὁ Ἀλέξανδρος συνεκάλεσε Συνέδριον τῶν Μεγάλων Δυνάμεων ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θὰ τοῦ ἐνεπιστεῦοντο τὴν ἐντολὴν νὰ μεταχειρισθῇ βίαν κατὰ τῆς Τουρκίας ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Κάννιγγ προσεῖδε τὴν αἴτησιν τοῦ Ἀλεξάνδρου πρὸς ἐντολοδοσίαν καὶ διὰ τοῦτο ἠρνήθη νὰ ἐλθῇ εἰς οἰανδήποτε σχέσιν μετὰ τοῦ Συνεδρίου. Ἡ Αὐστρία, ἡ Πρωσία καὶ ἡ Γαλλία συμμετέσχον μὲν, ἀλλὰ πᾶσαι ἠρνήθησαν νὰ ἐπιτρέψωσιν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον νὰ δράσῃ

μόνος καὶ μετ' ἐνόπλου δυνάμεως. Ὁ Τσάρος δυσηρεστήθη σφόδρα καὶ ἰδίᾳ κατὰ τοῦ Μεττερνίχου (τοῦ διευθύνοντος τὴν πολιτικὴν τῆς Αὐστρίας). Κατ' Αὐγούστον ὁ Τσάρος διεφώνησε πρὸς ὅλον τὸ σύστημα τοῦ Συνεδρίου καὶ ἀνήγγειλεν ὅτι δὲν θὰ συνειργάζετο πλέον μετὰ τοῦ Μεττερνίχου. Ἀλλὰ δὲν ἠνέκει νὰ δράσῃ μόνος του. Ἐὰν συνέδρια καὶ Μεττερνίχος ἀπέτυχον, μία ἀπ' εὐθείας ἐκκλησίαις πρὸς τὸν Κάννιγγ ἴσως νὰ ἐπετύγχανεν. Οὕτω, τὸ φθινόπωρον τοῦ 1925, ὁ Τσάρος ἐστειλε μυστικὸν ἔγγραφον πρὸς τὸν Κάννιγγ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ.

Μέχρι τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1825, ὁ Κάννιγγ πάντοτε ἠρνήθη νὰ συζητήσῃ περὶ χρήσεως βίας ἐναντίον τῆς Τουρκίας. Ἀλλ' οὐ μόνον ἕνεκα τῆς Ρωσίας, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλους λόγους ἐσκέπτετο νὰ μεταβάλλῃ τὴν πολιτικὴν του. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ τοῦ 1825, ὁ Μωχάμετ Ἀλῆ (ὁ γνωστὸς παρὰ τοῖς Εὐρωπαίοις ὡς Μεχμέτ Ἀλῆ), εἶχεν ὑπακούσει εἰς ζωηρὰν Τουρκικὴν ἐκκλησίαν πρὸς βοήθειαν ἵνα ἀποστείλῃ τὸν πολεμοχαρὲ υἱὸν τοῦ Ἰμβραήμ καὶ ἰσχυρὸν Αἰγυπτιακὸν στρατὸν εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Ὁ Ἰμβραήμ ἔκαμε χρῆσιν θαλασσίας δυνάμεως, διηύθυνεν ἰσχυρὸν καὶ πειθαρχοῦντα στρατόν, καὶ ἦτο ὁ ἰδιὸς ἐξοχος διοικητής. Ἀμέσως ἐφάνη καθαρώς ὅτι ἡ κατὰστασις θὰ μεταβάλλετο. Οἱ Ἕλληνες, οὔτινες εἶχον σχεδὸν ἐπιτύχει τὴν ἀνεξαρτησίαν των, πρὸ τῆς ἐλεύσεώς του εἰς Ἑλλάδα, ταχέως ἀπεκρούσθησαν. Ὁ Κάννιγγ εἶχε συμφέρον νὰ μὴ ἴδῃ τοὺς Ἕλληνας ὑποτασσόμενους ἐντελῶς, διότι τοῦτο θὰ προσέφερεν εἰς τὴν Ρωσίαν πρόφασιν νὰ κηρύξῃ πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκίας. Ὁ Ἰμβραήμ ἐλέγετο ὅτι ἐσχέδιασε μεγάλας ἐπιτυχίας ὁ δὲ Κάννιγγ δὲν ἠδύνατο νὰ παρίδῃ τὴν κοινὴν γνώμην ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ὁ Κάννιγγ ἐνεργήσῃ συμφώνως πρὸς τὸν ὑπαινιγμὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου ὁ Τσάρος οὗτος ἀπέθανε (Δεκέμβριον 1825). Ἀλλ' ὁ Κάννιγγ ἐπωφελέθη τῆς εὐκαιρίας καθ' ἣν ἐστειλεν ἀπεσταλμένον ἵνα συγχαρῇ τὸν Νικόλαον, τὸν νέον Τσάρον, ἐπὶ τῇ ἀνκρήσει του εἰς τὸν θρόνον, νὰ προτείνῃ τὴν συνεργασίαν Ἀγγλίας καὶ Ρωσίας ἐν Ἑλλάδι. Ἀπεσταλμένος τοῦ Κάννιγγ ἦτο ὁ δαφνοστεφὴς δούξ τοῦ Οὐέλλιγκτον, καὶ οὗτος κατώρθωσε νὰ ὑπογραφῇ πρωτόκολλον τὴν 4 Ἀπριλίου 1826. Τὸ πρωτόκολλον ἐλεγχε (Α) ἡ Ἀγγλία θὰ προσεφέρετο νὰ μεσολαβήσῃ μετὰ τὴν Τουρκίαν καὶ Ἑλλάδα, πρὸς αὐτονόμησιν τῆς δευτέρας· (Β) Ἐν ἀτυχίᾳ τῆς Ἀγγλικῆς μεσολαβήσεως θὰ ἐγί

εἰς κατόπιν κοινὴ Ἀγγλο-Ρωσσικὴ μεσολαβήσις· (Γ) Ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Ρωσία θὰ ἐβθετον τὰ ἐδαφικὰ ὅρια τῆς Ἑλλάδος ἀλλὰ δὲν θὰ ἐζήτουν οὐδὲν ἑδαφὸς δι' ἐκτετατῆς καὶ (Δ) Ἡ Πρωσία, ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Γαλλία θὰ προσεγκλοῦντο νὰ παρδεχθῶσι τὸ Πρωτόκολλον.

Τὸ Πρωτόκολλον διαφέρει ἀπὸ τὴν ἐπακολουθήσασαν Συνθήκην Εἰρήνης (τῆς 6 Ἰουλίου, 1827) εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι τοῦτο δὲν προέβλεπε περὶ οἰασδήποτε χρήσεως βίας κατὰ τῆς Τουρκίας. Τοῦτο ἦτο ἐλάττωμα, διότι αἱ ἐξακολουθοῦσαι ἐπιτυχίαι τοῦ Ἰμβραήμ τῷ 1826 ἐνεθάρρυνον τὴν Τουρκίαν εἰς περιφρόνησιν παντὸς κατ' αὐτῆς μέτρου ἐκτὸς βίας. Ἡ Ρωσία ἐπέτυχεν εἰς ὅ,τι ἐζήτη δι' ἐαυτὴν παρὰ τῆς Τουρκίας, τὸν Ὀκτώβριον 1826, μόνον κατόπιν ἐπιδόσεως πρὸς αὐτὴν τηλεσιγράφου. Πῶς θὰ ἦτο δυνατόν ἢ Ἑλλὰς νὰ ἐκανοποιεῖτο κατ' ἄλλον τρόπον; Μ' ὅλα ταῦτα, ὁ Κάννιγγ, καὶ μέχρις ἐτι τοῦ Νοεμβρίου 1826, ἐξηκολούθει προσπαθῶν νὰ ἀποφύγῃ τὴν βίαν, καὶ προσπαθῶν νὰ πείσῃ τὰς Δυνάμεις νὰ παραδεχθῶσι τὰ ἐν τῷ Πρωτοκόλλῳ. Ἡ Γαλλία ἀπήντησεν ὅτι θὰ ὑπέγραφε Συνθήκην καθιστώσαν περὶ τὸν τὸ Πρωτόκολλον ἢ Αὐστρίαν καὶ ἡ Πρωσία μετὰ πολλοὺς δισταγμοὺς ἐδήλωσαν τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1827 ὅτι δὲν θὰ ὑπέγραφε τὸ Πρωτόκολλον. Ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὁ Κάννιγγ εἶχε πεισθῇ, ὅτι ἡ χρῆσις τῆς βίας ἦτο ἀπαραίτητος. Ἀλλ' ἐσωτερικὰ πολιτικὰ γεγονότα ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπεβράδυναν τὴν πρόοδον τῆς Συνθήκης.

Εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ γνωστῇ, ὅτι ὁ Κάννιγγ εἶχε σκεφθῇ ὀριστικῶς περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος διότι τὸ πρῶ-

τον ἄρθρον τῆς Συνθήκης ὅπερ ἀνέφερε περὶ μεσολαβήσεως πρὸς συμφιλίωσιν μετὰ τὴν Τουρκίαν καὶ τῶν ὑπηκόων της, τῇ αἰτῇ τοῦ Κάννιγγ, ἡ λέξις ὑπηκόων (vassals) ἀντικατεστάθη διὰ τῆς λέξεως Ἑλλήνων (Grecs). Ὑπῆρχεν ἐν μυστικῶν ἄρθρων, παραδεχόμενον τὴν χρῆσιν βίας καὶ ἀποστολὴν Ἀγγλο-Ρωσσικῆς ναυτικῆς Μοίρας πρὸς ἐξαναγκασμὸν τῶν Τούρκων καὶ τῶν Ἑλλήνων εἰς παρὰ τὴν ἀναγκῆς ἐντὸς μηνὸς μετὰ τὴν ὑποβολὴν τῆς Συνθήκης. Τὴν τελευταίαν στιγμὴν, ὁ Κάννιγγ ἠλάττωσε τὴν προθεσμίαν, ἀπὸ μηνὸς εἰς 15 θήμερον. Ἦτο ἀποφασισμένος νὰ σώσῃ τοὺς Ἕλληνας, διότι ἡ ἀντοχή των ἠλαττοῦτο ἀπέναντι τοῦ νικητοῦ Ἰμβραήμ. Ἀλλὰ τὸ μυστικὸν ἄρθρον προέβλεπεν οὐ μόνον διὰ τὴν ταχείαν παῦσιν τῶν ἐχθροπραξιῶν, ἀλλ' ἐπίσης διὰ τὴν οὐσιαστικὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν Ἑλλήνων.

Ἐνα σχεδὸν μῆνα μετὰ τὴν σύναψιν τῆς Συνθήκης ὁ ἀρχιτέκτων της, Κάννιγγ, ἀπέθανεν (8 Αὐγούστου 1827) καὶ μετ' αὐτοῦ ἐχάθη τὸ μυστικὸν τῶν σχεδίων του περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἑλλάδος. Ὅ,τι δὲν ἐχάθη ὁμως, ἦτο τὸ ἔργον τὸ ὅποιον ἐπραξε, καὶ τὸ ὅποιον ἔσχευ ὡς ἀποτέλεσμα τὸ ἔργον τοῦ ναυάρχου Κόδριγκτων ἐν Ναυαρίνῳ.

Οἱ Τούρκοι ἔλεγον, ὅτι ἔχασαν τὴν Ἑλλάδα ἕνεκα τῶν ἐνεργειῶν «τῶν δύο Κάννιγγ» δηλ. τοῦ ἐνὸς ἐν Λονδίνῳ, τοῦ Γεωργίου Κάννιγγ, πρωθυπουργοῦ τῆς Ἀγγλίας, καὶ τοῦ ἑτέρου, Στράτφορντ Κάννιγγ, (Λόρδου δὲ Ρέτνλιφ), πρεσβευτοῦ τῆς Ἀγγλίας ἐν Κωνσταντινῇ.

(Λονδίνον)

Ι. Π. ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΑΝΔΡΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΓΟΥ'Ι'ΛΙΑΜΣ ΤΖΑΙΗΜΖ

Β'.

Ἡ ἐφευρετικὴ μεγαλοφυΐα ἐξαρτάται ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐμφύτων τούτων ἐννοιῶν καὶ εἰκασίῶν, αἵτινες ἔρχονται μόναι των εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἐρευνῶντος. Πρῶτος ὅρος αὐτῆς εἶναι τὸ νὰ εἶναι οὗτος γόνιμος εἰς ὑποθέσεις καὶ δεύτερον πρέ-

πει ὁ νοῦς οὗτος ν' ἀπορρίπτῃ ἐκείνας τῶν ὑποθέσεων, ἃς ἡ πείρα ἀποδεικνύει ψευδεῖς. Ἡ ἐν τῷ νῷ τοῦ μεγαλοφυοῦς σύλληψις νέου τινος νόμου εἶναι μεταβολὴ διανοητικῆς αὐτόματος κατὰ τὴν στενωτέραν σημασίαν τῆς λέξεως. Ἡ νέα ἰδέα ἀναπηδᾷ ὡς ἀστραπή ἐκ τοῦ νοῦ τοῦ ἐνός, ἐνῶ δὲν συμβαίνει

δύο, τὰ ὅποια ἐπέσυρον ζωηράν τὴν προσοχὴν τοῦ διανοουμένου κόσμου: τὸ «Κεφάλαιον» τοῦ Κάρλ Μάρξ, ἐκ τῶν ξένων ἔργων, καὶ ἡ «Ἑλληνικὴ Βιομηχανία» τοῦ κ. Γ. Χαριτάκη, πρῶτον ὑπουργοῦ τῆς Γεωργίας, κλπ.

Καὶ τὰ δύο αὐτὰ ἔργα εἶνε ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια δίδουν πραγματικὴν ᾠθισιν πρὸς παραγωγικὴν μελέτην, τόσον ἀπαραίτητον, μεταπολεμικῶς, διὰ τὴν οἰκονομικὴν κυρίως ἀνόρθωσιν τῆς χώρας.

Ἐξ αὐτῶν τὸ πρῶτον (1), καίτοι θεωρητικὸν καὶ ἐπιστημονικόν, χρῆζον εὐσυνειδήτου μελέτης καὶ ἀφομοιώσεως, ὡς ἐκ τοῦ ρόλου τὸν ὅποιον ἔπαιξε αὐτὸ τοῦτο τὸ βιβλίον καὶ ὁ συγγραφεὺς του εἰς τὴν κοινωνικὴν διαμόρφωσιν τοῦ κόσμου ὁλοκλήρου κατὰ τὴν τελευταίαν πεντηκονταετίαν, ἔπρεπε ἀπαραιτήτως νὰ ἐκδοθῇ καὶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν, διότι ἐπ' αὐτοῦ ἐστηρίχθη τελευταίως σημαντικὸν μέρος τῆς ξένης πνευματικῆς παραγωγῆς. Εἶναι ἐν κοινωνικοοικονομικὸν ἔργον, μετὰ τοῦ ὁποίου μπορεῖ κανεὶς νὰ μὴ συμφωνῇ, ἀλλὰ τὸ ὅποιον δὲν δύναται νὰ ἀγνοῇ, οὐδὲ νὰ τὸ περιφρονῇ κανεὶς. Εὐτυχῶς ἡ ἀπόδοσίς του εἰς τὴν ἑλληνικὴν παρουσιάζεται ἀρκετὰ ἐπιμελημένη, τιμῶσα πραγματικῶς μεταφραστὰς καὶ ἐκδότας.

Τὸ ἔτερον τῶν δύο τελευταίων βαρυσήμαντων οἰκονομικῶν ἔργων (2), ἀρτιώτατον εἰς τὴν ἐμφάνισιν, δίδει μίαν πιστὴν εἰκόνα τῆς βιομηχανικῆς καὶ ἐργατικῆς κινήσεως ἐν Ἑλλάδι μέχρι τοῦ 1926, ἀριθμοὺς ἐξηκριβωμένους, ἐκ τῶν ὁποίων δύναται τις νὰ σχηματίσῃ ἀκριβῆ ἀντίληψιν ἐπὶ τῶν προόδων, τὰς ὁποίας ἐσημείωσε ἡ βιομηχανικὴ κίνησις, προόδων, οἱ ὅποιοι εἶνε ἀρκετὰ ἐνθαρρυντικὰ καὶ διὰ τὸ παραγωγικὸν μέλλον τῆς Ἑλλάδος. Ὁ κ. Χαριτάκης μὲ τὴν ἐπιστημονικότητα, ἡ ὁποία τὸν διακρίνει, παρέσχε πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τοὺς παρακολουθοῦντας οἰκονομικὰς μελέτας διότι τὸ βιβλίον του εἶνε ἐκ τῶν ὀλίγων, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι δυνατόν νὰ στηριχθοῦν ἐμπερισταμέναι εὐρύτεραι σπουδαὶ ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς χώρας.

1) Κάρλ Μάρξ: Τὸ «Κεφάλαιον». — Τόμος Α'. Ἑλληνικὴ μετάφρασις ἐπιτροπῆς ἐπιστημόνων ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν κ. κ. Α. καὶ Δ. Πουναρά, ἐκδόσις «Ἀκαδημαϊκοῦ» (Πανεπιστημίου - Ὁμήρου 8). Περιεχόμενα: Λειτουργία τῆς παραγωγῆς τοῦ κεφαλαίου. — Ἐμπορεῖα καὶ ἀνταλλαγή. — Νόμισμα κλπ. — Τιμὴ α'. τόμου ἄδελ. δρ. 38. Δελ. δρ. 45.

2) Ἡ «Ἑλληνικὴ Βιομηχανία». — Μεταλλεῖα. — Ἐργασία. — Βιομηχανία. Ἐκδόσις συγγράμματος. Τιμὴ δρ. 125.

Ἀς ἐλπίσωμεν ὅτι προσεχῶς θὰ ἐκδοθῶν καὶ ἄλλα βιβλία, ὡς τὰ ἀνωτέρω, καθοδηγοῦντα τὴν προσοχὴν τῶν Ἑλλήνων πρὸς νέας μορφωτικὰς κατευθύνσεις.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΣΚΑΡΛΑΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

Ἡ οἰκογένεια τοῦ ἐκλεκτοῦ συναδέλφου κ. Ἰωάν. Α. Χαλκοκονδύλη, διευθυντοῦ τῆς «Ν. Ἡμέρας» ἐπλήγη βαθέως ἐκ τοῦ θανάτου τῆς Εὐφροσύνης Σκαρλάτου Βυζαντίου προσφίλου θείας αὐτῆς. Οὐγάτηρ τοῦ μεγάλου λεξικογράφου τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τελευταία ἀδελφὴ τῶν Ἀναστασίου καὶ Ἀλεξάνδρου Βυζαντίου ἱδρυτῶν τῆς Τεργεσταίας «Ν. Ἡμέρας» ἡ ἐκλιπούσα ὑπῆρξεν ἀκόμη ὑπόδειγμα ἀρετῆς τιμωμένη καὶ ἀγαπημένη παρὰ τῆς ἀληθινῆς Ἑλληνικῆς οἰκογενείας ἥς ἀπετέλει τὸ σέμνωμα. Πρὸς τὴν ἐκλεκτὸν φίλον αὐτῆς, τὸν κ. Ἰωάν. Χαλκοκονδύλην καὶ ἅπασαν τὴν οἰκογένειαν τῆς μετastάσης ἡ «Ν. Ἐποχὴ» ἀπευθύνει ὀλόψυχα συλλυπητήρια.

ΕΝΑ ΚΑΘΗΚΟΝ

Ἡ χήρα καὶ τὰ τρία ὄρφανὰ ἐκλεκτοῦ ὁμόφρονος, ἀποβιώσαντος συνεπείᾳ νοσήματος ἐξ οὗ προσεβλήθη κατὰ τὴν μαύρην τυραννικὴν περίοδον τῶν βενιζελικῶν καταδιώξεων (1917—1920) τελοῦν εἰς τὸ ἔσχατον σημεῖον τῆς πενίας, στερούμενοι καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀρτοῦ!

Ἡ «Νέα Ἐποχὴ» ἤνοιξε κατάλογον εἰσφορῶν πρὸς ἀνακούφισιν τῆς ἀτυχούς ταύτης οἰκογενείας καὶ ἀπευθύνει θερμὴν ἐκκλήσιν πρὸς τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτῆς φίλους καὶ ὁμόφρονες ὅπως ἀποστείλουν τὸν ὀβολὸν τῶν.

Ἡ «Νέα Ἐποχὴ»	δρχ.	150
Ἰωάννης Μάλλωσης	»	150
Κ. Βερροῦπουλος δικηγόρος	»	375
Δ. Τοτόμης	»	375
Κ. Λεμπέσης Τυπογράφος	»	75

Τὸ Σύνολον δρχμ. 1.125

Ὁ Α'. τόμος τῆς «Πολιτικῆς ἱστορίας τοῦ Δημ. Γούναρη» πωλεῖται εἰς ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα τῶν Ἀθηνῶν Πειραιῶς καὶ ὅλης τῆς Ἑλλάδος.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΛΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τηλεγραφικὴ Διεύθυνσις: «ΟΙΝΟΒΟΥΤΡΥΣ»

Ἑταιρικὸν κεφάλαιον ὁλοκλήρως καταβεβλημένον Δελ. 10,000,000.—
Ἀποθεματικὸν μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1922 11,616,111.—

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ & ΟΙΝΑΠΟΘΗΚΑΙ

Ἐν Μύλοις (Ἀθηνῶν), Ἐλευσίνι, Καλάμαις, Θεσσαλονίκῃ, Ἀχαΐᾳ, Πάρῳ, Κύμῃ, Βελίᾳ, Γαστούνῃ, Βραχατίῳ, Δευκάδι, Σάμῳ, Ἀλιβερίῳ, Μαριμπούλῳ (Ἀττικῆς).

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Οἶνοι: Λευκοί, Ἐρυθροί, Γλυκεῖς, Μοσχάτοι.

Οἶνονπνευμα Καθαρόν διὰ ποτοποιίαν καὶ μετουσιωμένον διάφωτισμόν καὶ θέομανσιν.

Οἶνοι εἰς φιάλας: Ἐπιτραπέζιοι, τονωτικοί, θρεπτικοί.

Βερμούτ (ἐκ φυσικοῦ Μοσχάτου).

Ἀπόσταγμα οἶνου: Μεγάλῃ παρακαταθήκῃ παλαιῶν ἀποσταγμάτων οἶνου, παραγωγῆς τοῦ ἐν Μύλοις Ἀποσταγματοποιείου.

Κονιάκ ἀρίστης ποιότητος ἐκ παλαιοῦ ἀποστάγματος.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ & ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Λέγεται καταθέσεις ἐπὶ προθεσμίᾳ μὲ τοὺς κάτωθι τόκους ἀπηλλαγμένους τελείως παντὸς φόρου.

Εἰς ΔΡΑΧΜΑΣ

Διὰ τρεῖς μῆνας

Δι' ἑξ μῆνας

Δι' ἑν ἔτος καὶ πλέον

8 0)0

8 1)2 0)0

9 0)0

Εἰς ΛΙΡΑΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ἢ ΔΟΛΛΑΡΙΑ ἢ ΧΡΥΣΟΝ

7 0)0

7 1)2 0)0

8 0)0

Κατὰ τὴν μετὰ τοῦ Δημοσίου σύμβασιν δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 80 φύλλον τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, τῆς 5 Μαρτίου 1926, αἱ παρὰ τῇ Ἑταιρίᾳ καταθέσεις εἶναι προνομιοῦχοι ἀπαλασσομένης τῆς προσόδου τούτων ἐπὶ δέκα πέντε ἔτη παντὸς φόρου δημοσίου, ἀπλοῦ ἢ συνθέτου ἢ οἰουδήποτε ἄλλου δημοτικοῦ ἢ τοπικοῦ παρόντος ἢ μέλλοντος.

Αἱ καταθέσεις χρησιμοποιοῦνται ἐξ ὁλοκλήρου, δυνάμει τῆς ἰδίας συμβάσεως, πρὸς παροχὴν λιπασμάτων ἐπὶ πιστώσει εἰς τοὺς γεωργοὺς ἐπὶ τῷ αὐτῷ τόκῳ.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ Ο "ΤΙΤΑΝ", ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ 3,000,000 ΔΡΑΧ.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΕΝ ΕΛΕΥΣΙΝΙ

ΑΡΙΘ. ΤΗΛ. 6-54

Τηλεγραφική Διεύθυνσις :

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 33 ΤΗΛΕΦ. ΑΡ. 5-77
Γραφεία φορτώσεων εν ΠΕΙΡΑΙΕΙ
Τηλ. αριθ. 2-63.

«ΣΙΜΕΝΤΟΤΙΤΑΝ ΑΘΗΝΑΣ»

Τσιμέντα «Τιτάν» τύπου «Πορτλάν» (Ciment artificiel Portland) ανταποκρίνονται εις τους αδιασθητότερους επισήμους κανονισμούς των πεπολιτισμένων Κρατών δι' έργα εκ Μπετόν πάσης φύσεως.

Béton armé λιμενικά, πλακοποιία, επιστρώσεις, υποστρώσεις οδών, κατασκευή πλίνθων (τούβλων) και ογκολίθων (άγκωνάρια), πρέκια κτλ.

Τσιμέντο «Κέρωψ». Ειδική κονία, κατάλληλος δια την κατασκευήν οδραυλικών άμμοκονιαμάτων δια συνήθεις λιθοδομάς, ή πλινθοδομάς, αντικαθιστώσα με πλείστα όσα προτερήματα τα άμμοκονιάματα εξ ασβέστου.

Πολύ ταχυτέρα πήξις. Άσυγκρίτως μεγαλειτέρα άντοχή, όθεν : Ταχύτης εκτελέσεως. Σημαντική ελάττωσις του πάχους των τοίχων, ήτοι : Κέρδος εις χρήσιμον μον χώρον και οικονομία εις εργατικά και όγκον λιθοδομής.

Συνιστάται ιδιαιτέρως δι' έργα λιμενικά.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ & ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

33 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 33

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΙ ΕΙΣ ΠΑΣΑΣ ΤΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΚΩΜΟΠΟΛΕΙΣ

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ

Χημικά Λιπάσματα.— Ειδικά σύνθετα λιπάσματα διαφόρων τύπων δια πάντων εν γένει καλλιέργειαν και άπλά (άζωτοϋχα, υπερφωσφορικά, καλλιοϋχα),

Όξέα.— Θεϊκόν, Νιτρικόν, Υδροχλωρικόν, Θεϊκός σίδηρος, Περιοσπορίνη.

Είδη ύελουργείου.— Υελοπίνακες κοινού (τζάμια) επιτραπέζια είδη. Φιάλαι παντός είδους Δαμιζάναι κτλ.

Η Έταιρεία έχει ιδιαίτερον τμήμα ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΝ τό όποτον παρέχει δωρεάν, προφορικώς ή δι' αλληλογραφίας, πᾶσαν πληροφορίαν δι' όλα τα γεωργικά ζητήματα και ειδικώς δια την χρήσιν των λιπασμάτων της.